

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

6^{ης} ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ

***“Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις
επιμορφωτικές τους ανάγκες - ερευνητικά
δεδομένα και επιστημονικές
προσεγγίσεις”***

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΜΑΪΟΥ 2023

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

6^η ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΗ

«Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις επιμορφωτικές τους ανάγκες - ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις»

ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΙ ΟΜΙΛΗΤΕΣ:

Καθηγήτρια Ανδρούσου Αλεξάνδρα

ΤΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Καθηγήτρια Καρακατσάνη Δέσποινα

Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου
Πελοποννήσου

Επίκουρος Καθηγητής Χαραβιτσίδης Πέτρος

ΤΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Νικολοπούλου Παυλίνα

ΕΔΙΠ του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του
Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 5 ΜΑΪΟΥ 2023

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ: ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΙΚΙΝΗΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Συναδέλφισσες και συνάδελφοι, καλησπέρα, καλησπέρα και σε όλους όσους που τυχόν δεν είναι του κλάδου μας παρακολουθούν και θα είναι ευτυχία αν πραγματικά συμβαίνει και αυτό, σας καλωσορίζουμε σε μια ακόμη από τις διαδικτυακές εκδηλώσεις της ΔΟΕ οι οποίες ξεκίνησαν από την περσινή χρονιά στο πλαίσιο του αγώνα ενάντια στην εφαρμογή των Νόμων 4692 και 4823 της επονομαζόμενης αρχικά αυτοαξιολόγησης και στη συνέχεια αξιολόγησης, εσωτερικής και εξωτερικής των σχολικών μονάδων.

Πραγματοποιούμε σήμερα την 6^η φετινή διαδικτυακή εκδήλωση, πριν προχωρήσουμε θα ήθελα να πω, γιατί έχει σημασία, ότι σ' αυτή τη φάση που βρισκόμαστε, μετά τις γιορτές του Πάσχα, εντείνεται και η πίεση που ασκείται προς τους εκπαιδευτικούς σε όλη την Ελλάδα, ιδιαίτερα τους νεοδιόριστους που είναι σ' αυτή τη φάση της ατομικής αξιολόγησης, για να ακολουθήσουν τους σχεδιασμούς του Υπουργείου Παιδείας.

Θα τονίσω για μια ακόμη φορά ότι οι συνάδελφοι είναι καλυμμένοι από τη διαδικασία της απεργίας - αποχής όσον αφορά τη συμμετοχή τους σε όλες τις διαδικασίες συνεννόησης με τους αξιολογητές, επομένως δεν έχουν να φοβούνται κάτι, η Διδασκαλική Ομοσπονδία παρακολουθεί τις εξελίξεις και θα ενημερώνει σε κάθε εξέλιξη που τυχόν υπάρχει. Συνεχίζουμε δυναμικά, τα μηνύματα που λαμβάνουμε από όλη τη χώρα είναι εξαιρετικά καλά και πραγματικά το μέτωπο που έχει αναπτυχθεί αυτή τη στιγμή, ιδιαίτερα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, δείχνει να είναι εξαιρετικά δυνατό και νομίζω ότι αυτό είναι κάτι πολύ θετικό.

Συνεχίζουμε στην εκδήλωση τη σημερινή, η οποία είναι η 6^η διαδικτυακή εκδήλωση για το 2023, ως θέμα έχει το: «Οι απόψεις των εκπαιδευτικών για τις επιμορφωτικές τους ανάγκες - ερευνητικά δεδομένα και επιστημονικές προσεγγίσεις». Οι εκδηλώσεις που ξεκινούν από σήμερα και τις επόμενες ημέρες έχουν να κάνουν με δεδομένα που αναλύθηκαν και ευχαριστούμε όλους όσους προχώρησαν σ' αυτή τη δουλειά με βάση τα ερωτηματολόγια που είχε αποστείλει το Διοικητικό Συμβούλιο της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας και αφορούν τις απόψεις των ίδιων των εκπαιδευτικών.

Καλωσορίζω 4 γνώριμους / γνώριμες και απ' τις περσινές εκδηλώσεις της ΔΟΕ απόψε και τους ευχαριστούμε που είναι μαζί μας. Με την κα Ανδρούσου Αλεξάνδρα, Καθηγήτρια του ΤΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Αθηνών, την κα Καρακατσάνη Δέσποινα, Καθηγήτρια του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, τον κ. Χαραβιτσίδη Πέτρο, Επίκουρο Καθηγητή του ΤΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Αθηνών και την κα Νικολοπούλου Παυλίνα, ΕΔΙΠ του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Θα τους δώσουμε αμέσως τον λόγο, θα γίνει η παρουσίαση των απόψεων και η ανάλυση σε δύο ομάδες επί της ουσίας, η μία που θα αφορά τις απόψεις σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς, τους δασκάλους και τις ειδικότητες που εργάζονται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και μια που θα γίνει από την κα

Καρακατσάνη και την κα Νικολοπούλου και στη συνέχεια μια δεύτερη ομάδα από την κα Ανδρούσου και τον κ. Χαραβιτσιδίδη.

Θα ακολουθήσουν, ταυτόχρονα υπενθυμίζω σε όλους ότι μπορείτε στη φόρμα που βρίσκεται στο YouTube να υποβάλλετε τα ερωτήματα προς τους ομιλητές, ώστε να μπορέσει να απαντηθούν αυτά τα ερωτήματα και να γίνουν αφορμή για την ανάπτυξη μιας γόνιμης συζήτησης που θα έχει, νομίζουμε, όπως και όλες οι προηγούμενες δράσεις πολλά να προσφέρει στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Σας ευχαριστούμε για μια ακόμη φορά για την παρουσία σας και το βήμα δικό σας.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Να ξεκινήσουμε εμείς, με την κα Νικολοπούλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Ξεκινάτε εσείς, ναι.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ για την πρόσκληση την Ομοσπονδία και θα παρουσιάσουμε, λοιπόν, όπως είπατε τα αποτελέσματα από τα ερωτηματολόγια που είχαν διακινηθεί από τη ΔΟΕ για τους δασκάλους, τις δασκάλες, για την πρωτοβάθμια, λοιπόν, και τις ειδικότητες.

Να κάνω ένα share screen, ελπίζω ότι το βλέπετε.

Μ. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ: Φαίνεται κανονικά, συνεχίζουμε, ναι.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Πολύ ωραία. Να πω, λοιπόν, καταρχάς κάτι το οποίο ήτανε παράλειψή μας, δεν το έχουμε εντάξει εδώ, τη στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων την έκανε ο κ. Πέτρος Τραντάς, έχει χρησιμοποιήσει το SPS 22 και έχουμε στηριχθεί, λοιπόν, στην ανάλυση του κ. Τραντά για να επεξεργαστούμε, λοιπόν, και να αναδείξουμε εδώ σήμερα τα βασικά σημεία από τα ερωτηματολόγια.

Η έρευνα αυτή αφορά, λοιπόν, τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τις επιμορφώσεις που έχουν παρακολουθήσει στη διάρκεια της σταδιοδρομίας τους και για το είδος της επιμόρφωσης που θεωρούν ως το πλέον κατάλληλο για να τους / τις βοηθήσει να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις του επαγγέλματος.

Ελπίζω να μην πηγαίνω πολύ γρήγορα, απλώς είναι αρκετά μεγάλο αλλά θα προσπαθήσουμε να είμαστε αρκετά συνεπείς και ως προς τον χρόνο.

Το ερωτηματολόγιο όντως συντάχθηκε από τη ΔΟΕ με τη βοήθεια ομάδας εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας, διακινήθηκε στα σχολεία και των 56 Διευθύνσεων Εκπαίδευσης της επικράτειας, με πρωτοβουλία και ευθύνη της Ομοσπονδίας.

Προχωρώντας, λοιπόν, το δείγμα αφορά, λοιπόν, στο σύνολο και αποτελείται από 5.598 εκπαιδευτικούς, όπως προανέφερα απ' τις 56 διαφορετικές Διευθύνσεις και από αυτούς το 78%, βλέπετε εδώ και την πίτα, το 78%, λοιπόν, είναι δάσκαλοι και δασκάλες και το 22% είναι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων. Για το φύλο θα μιλήσω λίγο πιο αναλυτικά στη συνέχεια.

Το 90% των εκπαιδευτικών έχουν, όπως φαίνεται εδώ, αυτό αποτυπώνεται σχέση μόνιμης εργασίας με το εθνικό κράτος και το 10% είναι αναπληρωτές / αναπληρώτριες στην πλειοψηφία τους αναπληρωτές και αναπληρώτριες των ΕΣΠΑ.

Να πούμε λίγο εκ προοιμίου ότι μας δυσκόλεψε αρκετά γιατί το υλικό που παρήχθη και η στατιστική επεξεργασία είναι πάρα πολύ μεγάλη, πραγματικά απομονώσαμε κάποια πράγματα να δείξουμε και θεωρούμε ότι είναι τα πιο σημαντικά για να φανούν οι ιδιαιτερότητες των αναγκών, των επιθυμιών και των επιδιώξεων των εκπαιδευτικών, των δασκάλων και των δασκαλισσών, αλλά και των ειδικοτήτων στο πεδίο αυτό.

Θέλω να πω, λοιπόν, ότι έγινε μία επιλογή. Το υλικό είναι πολύ ευρύτερο, θα χρειαστεί μια επιπλέον επεξεργασία.

Να πούμε, επίσης, ότι από το δείγμα μας το 1/5 από τους ερωτηθέντες και τις ερωτηθείσες κατείχαν και ερωτήθηκαν διευθυντική θέση στη σχολική μονάδα, κάποια απ' τα σημεία αυτά θα συσχετιστούν και με τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών για τα ζητήματα της επιμόρφωσης, οι γυναίκες αποτελούν το 64% του δείγματος και οι άντρες το 34%, ενώ υπάρχει και ένα 2% που δεν απάντησαν στην ερώτηση αυτή.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι η αναλογία του δείγματος που ήταν υπεύθυνοι και που απάντησαν εκφράζει την υπαρκτή αναλογία των δύο φύλων στην πρωτοβάθμια, όπως και αναλογία γενικά δασκάλων / εκπαιδευτικών και ειδικοτήτων, όπως αναφέρθηκε παραπάνω.

Γενικότερα θεωρούμε, λοιπόν, ότι η σύνθεση του δείγματος είναι αντιπροσωπευτική και η σύνθεση του εκπαιδευτικού προσωπικού γενικά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση έτσι σε συνολικό δείγμα σε όλη την ελληνική επικράτεια.

Όσον αφορά τη γεωγραφική κατανομή του δείγματος, είπαμε για τις 56 Περιφέρειες, να πούμε ότι οι μισοί και οι μισές εκπαιδευτικοί απ' ό,τι φαίνεται, λοιπόν, απ' τα δημογραφικά στοιχεία κατοικούν στα σχολεία μεγάλων αστικών κέντρων, βλέπετε εδώ Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Πειραιάς, Πάτρα, Ηράκλειο και οι υπόλοιποι και οι

υπόλοιπες από τους μισούς στα μικρά περιφερειακά, εννοώ μη αστικά και σε αγροτικές περιοχές, κέντρα.

Τα σχολεία στα οποία εργάζονται, λοιπόν, είναι κυρίως αστικών περιοχών ή περιοχών γύρω απ' αυτά, το 37% που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες είναι αστικών και αγροτικών περιοχών.

Επίσης, φάνηκε ότι το 64% των εκπαιδευτικών που απάντησαν τα ερωτηματολόγια εργάζονται σε περιοχές όπου έχουν εντοπιότητα, και το οποίο δεν συσχετίστηκε επαρκώς με τα στοιχεία που αποτυπώνονται για τις επιμορφώσεις. Θεωρούσαμε ότι δεν φάνηκε να έχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Τώρα όσον αφορά τις σχολικές μονάδες και τους εκπαιδευτικούς του δείγματος, περίπου το 10% από τους εκπαιδευτικούς εργάζεται σε ολιγοθέσια σχολεία, έως 5 θέσεων, ενώ όλοι οι υπόλοιποι εργάζονται σε εξαθέσια σχολεία έως και μεγάλες σχολικές μονάδες, 9 με 12 θέσεις.

Γενικότερα αυτή η αναλογία των σχολείων, 10 προς 90, δεν αντανakλά την αναλογία ολιγοθέσιων και πολυθέσιων σχολείων στην επικράτεια, η οποία είναι 40 προς 60.

Πάμε λίγο πιο κάτω, όσον αφορά τα χρόνια προϋπηρεσίας, το οποίο θα είχε ένα ενδιαφέρον να σχολιαστεί σε σχέση με τις ανάγκες των επιμορφώσεων που διατυπώνουν και τις επιθυμίες των εκπαιδευτικών, σε σχέση, λοιπόν με τα χρόνια εργασίας η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών του δείγματος σε ποσοστό μάλιστα μεγαλύτερο του 80% είναι έμπειροι εκπαιδευτικοί και έχουν 16 έως και περισσότερο από 30 χρόνια προϋπηρεσίας και έχουν πάρει μέρος σε αρκετές ενδοσχολικές επιμορφώσεις. Θα πούμε αναλυτικά σε τι είδους, σε τι μορφές επιμορφώσεων έχουν συμμετάσχει.

Στην έρευνα, λοιπόν, επίσης αντιπροσωπεύονται όλες οι τάξεις που λειτουργούν δυνητικά στα δημοτικά σχολεία της χώρας, φαίνεται, λοιπόν, ότι είναι εκπαιδευτικοί που είναι σε τμήματα ένταξης, τμήματα υποδοχής, ΖΕΠ ή γενικές τάξεις και σε τάξεις που υπάρχουνε παιδιά που έχουν ανάγκη γενικά παράλληλη στήριξη.

Άρα υπάρχει, λοιπόν, μια ποικιλομορφία όσον αφορά τις τάξεις όπου δουλεύουν και εργάζονται οι εκπαιδευτικοί.

Τώρα, όσον αφορά τα προσόντα το οποίο έχει ένα ενδιαφέρον και ένα σημείο που επίσης συνειδητοποιήσαμε προς το τέλος ότι δεν το έχουμε και αυτό, είναι ένα σημείο που θα πρέπει να επεξεργαστούμε εκ νέου σε σχέση με τις επιλογές των

εκπαιδευτικών για την επιμόρφωση, είναι: το 1/3 των εκπαιδευτικών του δείγματος έχουν αυξημένα προσόντα, όπως νομίζω ότι αποτυπώνεται στο σύνολο γενικά του εκπαιδευτικού, είναι ένας κλάδος με πολύ υψηλά προσόντα και υψηλά προσόντα που απαιτούνται για τον διορισμό τους, 15% δεύτερο πτυχίο, 36% μεταπτυχιακά και ένα 2%, 0,2% διδακτορικό.

Λοιπόν, τώρα όσον αφορά τα προσόντα των εκπαιδευτικών και την επιμόρφωση, να σχολιάσουμε ότι έχει ενδιαφέρον να επισημάνουμε, δηλαδή, ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών που συμπλήρωσαν τα ερωτηματολόγια, διορίστηκαν πριν από τον Νόμο Γαβρόγλου, ο οποίος θεσμοθέτησε ως κριτήρια για με την κατάταξη των εκπαιδευτικών σε αξιολογητικούς πίνακες των διοριστέων ακαδημαϊκά προσόντα.

Άρα λοιπόν φάνηκε ότι ένα σημαντικό τμήμα των εκπαιδευτικών της έρευνας επιδίωξε να επιμορφωθεί για λόγους που δεν συνδέονται με την ανάγκη διορισμού στο Δημόσιο και στοιχεία που θα αναλύσουμε στη συνέχεια.

Είναι, λοιπόν, ενδεικτικό, είναι ενδιαφέρον αυτό το σημείο να το κρατήσουμε στον προβληματισμό μας στην πιθανή συζήτηση που θα ακολουθήσει.

Ένα άλλο πολύ ενδιαφέρον σημείο είναι η υποχρεωτικότητα, λοιπόν, ή μη, επίσης, όσον αφορά την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και ένα ποσοστό που πλησιάζει το 90% οι εκπαιδευτικοί του δείγματος έχουν παρακολουθήσει περισσότερες επιμορφώσεις απ' αυτές που κρίνονται ή θεωρούνται υποχρεωτικές.

Αυτό δε και μάλιστα θα σας επισημάνουμε στην πορεία τις διαφορές μεταξύ δασκάλων και ειδικοτήτων, στην προκειμένη περίπτωση όσον αφορά την υποχρεωτικότητα φαίνεται ότι δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ δασκάλων και ειδικοτήτων, δηλαδή και οι μεν και οι δε ακολουθούν επιμορφώσεις πέρα από τις νοούμενες ως υποχρεωτικές.

Το γεγονός, λοιπόν, αυτό καταδεικνύει ότι στο σύνολό τους όχι μόνο δεν είναι αρνητικοί και αρνητικές απέναντι στην επιμόρφωση αλλά επιδιώκουν να αποκτήσουν γνώσεις και πέραν αυτών που η Υπηρεσία θεωρεί αναγκαίες να κατέχουν και μάλιστα όπως θα αποτυπωθεί πιο αναλυτικά παρακάτω, με δική τους πρωτοβουλία, ενίοτε και με δική τους χρηματική επιβάρυνση.

Άρα λοιπόν η υποχρεωτικότητα ή μη είναι ένα σημαντικό σημείο που πρέπει να κρατήσουμε.

Οι μορφές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών του δείγματός μας έχουν παρακολουθήσει, δεν θα μπω, βλέπετε τα ποσοστά, ένα μεγάλο ποσοστό ταχύρρυθμη επιμόρφωση και εδώ ξεκινάμε μια γενική αποτύπωση - απεικόνιση των αποτελεσμάτων και θα σχολιάσουμε στην συνέχεια τα πιο σημαντικά απ' όλα αυτά.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι έχουν παρακολουθήσει την ταχύρρυθμη επιμόρφωση μεγάλο ποσοστό, ακολουθούν τα ΠΕΚ (Περιφερειακά Επιμορφωτικά Κέντρα), επιμόρφωση με ευθύνη Δημόσιου Πανεπιστημιακού Ιδρύματος, χωρίς χρηματικό κόστος, ακολουθεί ένα 34,4% επιμόρφωση με ευθύνη ιδιωτικού φορέα, μετά επιμόρφωση με ευθύνη Δημόσιου Πανεπιστημιακού Ιδρύματος με χρηματικό κόστος, αιτήματα εκπαίδευσης με άδεια και τέλος η ΣΕΛΔΕ, η Σχολή Επιμόρφωσης Λειτουργών Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Αυτή, λοιπόν, είναι η εικόνα που έχουμε όσον αφορά τις γενικές επιμορφώσεις, μορφές επιμορφώσεων που έχουν ακολουθήσει οι εκπαιδευτικοί.

Άρα λοιπόν εκτός από την υποχρεωτικότητα που αναδείξαμε πριν, ένα πολύ σημαντικό σημείο είναι ο χρόνος και η διάρκεια επιμόρφωσης που θα είναι ένα σημείο κλειδί κατά κάποιον τρόπο για την ανάλυση που θα κάνουμε και στη συνέχεια όπως αποτυπώνεται στη μελέτη.

Σχεδόν όλοι, 90%, παρακολουθούν τις ημερίδες, διημερίδες, σεμινάρια στον ελεύθερο χρόνο τους και ο παράγοντας αυτός επηρεάζει σημαντικά την επιλογή των εκπαιδευτικών σχετικά με τις επιμορφώσεις που επιλέγουν να παρακολουθήσουν, έτσι αυτό, δηλαδή, είναι το κλειδί, είπαμε ο χρόνος στον οποίον υλοποιούνται αυτές.

Και αυτό γιατί στις περισσότερες των περιπτώσεων η Υπηρεσία δεν τους παρέχει άδεια, δεν τους αποζημιώνει για τις επιμορφώσεις ως γνωστόν, εκτός εργασιακού ωραρίου, οι εκπαιδευτικοί, λοιπόν, προτιμούν τις σύντομες, ταχύρρυθμες επιμορφώσεις, οι οποίες πραγματοποιούνται είτε ενδοσχολικά, είτε εξωσχολικά.

Λοιπόν, από τους 536 εκπαιδευτικούς από το σύνολο του δείγματος δήλωσαν ότι επέλεξαν, είδαμε ένα μεγάλο δείγμα και πριν με το ποσοστό, να παρακολουθήσουν μία ταχύρρυθμη επιμόρφωση. Και η συγκεκριμένη επιλογή φαίνεται να ικανοποιεί την ανάγκη τους να ενημερωθούν και να ανταλλάξουν απόψεις για ποικίλα επιστημονικά ζητήματα που τους ενδιαφέρουν, ενώ ταυτόχρονα δεν απαιτεί να θυσιάσουν σε μεγάλο βαθμό τις προσωπικές και οικογενειακές τους υποχρεώσεις που είναι, επίσης, ένα σημείο κλειδί ο ελεύθερος χρόνος, οι προσωπικές

οικογενειακές υποχρεώσεις, πώς αυτό θα συνάδει και θα συνδυάζεται με το στοιχείο, λοιπόν, της επιμόρφωσης. Με την όλη επιμορφωτική διαδικασία.

Άρα λοιπόν οι λόγοι επιλογής, το υψηλό ποσοστό όπως είδαμε, των ταχύρρυθμων προγραμμάτων επιμόρφωσης αναλύεται και ερμηνεύεται με αυτό τον τρόπο.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ένα ποσοστό μεγάλο, λοιπόν, 91% των εκπαιδευτικών που απάντησαν για τα ταχύρρυθμα και αφορούν τα ταχύρρυθμα είναι για να βελτιώσουν την καθημερινή εκπαιδευτική πράξη, να παρακολουθήσουν τις επιστημονικές εξελίξεις του κλάδου, βλέπετε τα ποσοστά, σε μεγάλο βαθμό γιατί επιθυμούν να ικανοποιήσουν προσωπικές, μορφωτικές ανάγκες που δεν συνδέονται άμεσα με την εκπαιδευτική πράξη, καθώς επίσης και κατά 79,8% για να εξειδικευθούν σε ένα γνωστικό τομέα.

Βλέπουμε, λοιπόν, μ' αυτό τον τρόπο και τους λόγους για τους οποίους επιλέγουν τα ταχύρρυθμα επιμορφωτικά σεμινάρια, τις διάφορες επιμορφωτικές δράσεις όπως το αναφέρουμε. Έτσι; Άρα λοιπόν είναι σημαντική η βελτίωση της καθημερινής πράξης, η παρακολούθηση των επιστημονικών εξελίξεων, είναι δίπλα η Παυλίνα, δεν ξέρω αν θέλει κάτι να σχολιάσει.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Όχι, όχι.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Ωραία. Προχωράμε, λοιπόν. Πάω λίγο πιο κάτω, συγνώμη, τη 19. Ωραία, η επόμενη πιο συχνή επιμόρφωση την οποία έχουν παρακολουθήσει οι περισσότεροι από τους μισούς εκπαιδευτικούς είναι τα περιφερειακά επιμορφωτικά κέντρα, δεν θα μπορούμε σε πολλές λεπτομέρειες σ' αυτό, γνωρίζουμε ότι τα ΠΕΚ είναι ένας θεσμός επιμόρφωσης σε περιφερειακό επίπεδο, με μεγάλη παρουσία, 30 χρόνια παρουσία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, ιδρύθηκαν το 1985 και λειτουργούν από το '92, στην ουσία όμως αυτή με τον Νόμο του '92 είχε γίνει αυτή η εισαγωγική επιμόρφωση των υποψηφίων για διορισμό και νεοδιοριστων υποχρεωτική.

Η υποχρεωτική όμως αυτή εισαγωγική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών συνδέθηκε με τα ΠΕΚ και αποτελούσε τη σημαντικότερη μορφή επιμόρφωσης που προσέφεραν, λειτούργησε μέχρι τις αρχές του '10, οπότε η επίδραση των μνημονίων όπως διαπιστώνουμε στην εκπαίδευση υπήρξε στην περίπτωση αυτή καταλυτική.

Άρα λοιπόν στην ουσία, στις αρχές αυτής της δεκαετίας καταργείται η εισαγωγική επιμόρφωση και σταδιακά αδρανοποιείται και τελικά καταργείται η δομή των 16 ΠΕΚ.

Στην ουσία, λοιπόν, η απουσία μόνιμων διορισμών εκπαιδευτικών κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, κατέστησε άνευ αντικειμένου την εισαγωγική επιμόρφωση.

Την τελευταία τριετία, οπότε και πραγματοποιήθηκαν μόνιμοι διορισμοί εκπαιδευτικών γίνεται μια προσπάθεια να λειτουργήσει εκ νέου η εισαγωγική επιμόρφωση.

Πάω λίγο πιο κάτω από τους 398 εκπαιδευτικούς που παρακολούθησαν τη συγκεκριμένη επιμόρφωση, δηλαδή τα ΠΕΚ, θεωρεί ότι συνέβαλε καθοριστικά ο θεσμός αυτός, να το πούμε έτσι, να αποκτήσει ο / η εκπαιδευτικός γνώσεις σε νέα γνωστικά αντικείμενα, θεωρεί ότι βοήθησε αρκετά σε ό,τι αφορά την καθημερινή του εκπαιδευτική πράξη, ότι ήταν αρκετή ως πολύ σημαντική για την ικανοποίηση προσωπικών μορφωτικών αναγκών, όχι όμως υποχρεωτικά σχετιζόμενων με την εκπαιδευτική διαδικασία.

Επίσης, αξιολόγησε κατά 79,4% ότι η επιμόρφωση αυτή τους προετοίμασαν σε ικανοποιητικό αρκετά ως πολύ βαθμό για τις όποιες προγραμματιζόμενες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα και τους βοήθησε, επίσης, να γνωρίσουν και να ανταλλάξουν απόψεις και εμπειρίες με τους συναδέλφους.

Αντίθετα, όπως διαπιστώνουν οι εκπαιδευτικοί, θεωρήθηκε ότι δεν προσέφερε, δεν προσφέρει καθόλου έως ελάχιστα στη δυνατότητα διοικητικής εξέλιξης αυτή η μορφή επιμόρφωσης, δεν μπορεί να συμβάλλει στην αύξηση του μισθού, δεν προσφέρει πρόσθετη μοριοδότηση και μάλιστα τη θεωρούν καθόλου ως ελάχιστα σημαντική για την απόκτηση ενός πρόσθετου επαγγελματικού δικαιώματος.

Να πούμε ότι ερμηνεύουμε αυτή τη συμμετοχή, το γεγονός ότι η υποχρεωτικότητα μάλλον θεωρούμε ότι είναι ένας σημαντικός λόγος που εμφανίζεται τόσο ψηλά στην κλίμακα των επιμορφώσεων που έχουν παρακολουθήσει οι εκπαιδευτικοί και αυτό επιβεβαιώνεται, αυτή η αντίληψη, η υποχρεωτικότητα και βεβαιώνεται και απ' τις απαντήσεις που έδωσαν σε ερωτήσεις όπως θα δούμε παρακάτω ανοιχτού τύπου οι εκπαιδευτικοί όταν ρωτήθηκαν για τους λόγους για τους οποίους είχαν μπλέξει τα ΠΕΚ.

Πάω λίγο πιο κάτω. Τώρα όσον αφορά την επιμόρφωση με ευθύνη Δημόσιου Πανεπιστημιακού Ιδρύματος, χωρίς χρηματικό κόστος. Εδώ λοιπόν οι λόγοι για τους οποίους το επέλεξαν οι εκπαιδευτικοί όπως δηλώνεται είναι για την απόκτηση γνώσεων σε νέα πεδία, στην εκπαίδευση κατά μείζονα λόγο - τρόπο, για τη βελτίωση

της εκπαιδευτικής πράξης, σε πολύ μεγάλο βαθμό για την ικανοποίηση, αυτή η ικανοποίηση, επίσης, προσωπικών μορφωτικών αναγκών που σχετίζονται όμως μη υποχρεωτικά, μη υποχρεωτικά σχετιζόμενων, όχι υποχρεωτικά σχετιζόμενων με την εκπαιδευτική διαδικασία κατά 90%.

Να πούμε, επίσης, ότι διαπιστώνεται ότι στην περίπτωση που οι εκπαιδευτικοί επιλέγουν πανεπιστημιακή επιμόρφωση χωρίς χρηματικό κόστος δεν προσδοκούν καθόλου ή ελάχιστα αύξηση του μισθού τους όπως διαπιστώνουν οι ίδιοι ή δυνατότητα εξέλιξης σε στελέχη. Βλέπετε τα ποσοστά για να μην σας κουράζω, τα βλέπετε κάθε φορά εκεί που σχολιάζουμε.

Αντίθετα ψηλά στις θετικές απαντήσεις για τη συγκεκριμένη επιλογή βρίσκεται η ανάγκη του να προετοιμαστούν για προγραμματιζόμενες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτό θα το δούμε να έρχεται και να επανέρχεται και στις επιπλέον και στις παρακάτω επιλογές. Που πιθανόν λοιπόν να επιφέρει γενικά μια θωράκιση των εκπαιδευτικών απέναντι στις νέες αλλαγές που προμηνύονται, που εξαγγέλλονται και ούτω καθεξής. Αυτό λένε οι εκπαιδευτικοί.

Θέλουν, λοιπόν, μια καλύτερη θωράκιση - ενίσχυση - προετοιμασία για προγραμματιζόμενες αλλαγές. Έτσι είχε τεθεί και απαντήσαν σχετικά οι εκπαιδευτικοί.

Τώρα όσον αφορά την επιμόρφωση με ευθύνη του ιδιωτικού φορέα, το επιλέγουν οι εκπαιδευτικοί για τη βελτίωση της καθημερινής εκπαιδευτικής πράξης, για απόκτηση γνώσεων σε νέα πεδία στην εκπαίδευση, για την ικανοποίηση πάλι προσωπικών μορφωτικών αναγκών, πάλι όχι υποχρεωτικά σχετιζόμενων με την εκπαιδευτική διαδικασία.

Άρα λοιπόν βλέπουμε τους λόγους τους οποίους επιλέγουν: επιμόρφωση με ευθύνη ιδιωτικού φορέα.

Έχει ενδιαφέρον, λοιπόν, να πούμε και να σχολιάσουμε ότι όσοι και όσες, συγνώμη αν δεν εμφανίζεται παντού και το θηλυκό, όσοι και όσες επιλέγουν να καταφύγουν σε ιδιωτικούς, λοιπόν, φορείς για την επιμόρφωσή τους, τη συνδέουν ελάχιστα ή καθόλου με υλικές απολαβές, που έχει ένα ενδιαφέρον να σχολιαστεί. Το παραπάνω, δηλαδή, καταδεικνύει πως δεν θεωρούν ότι ένα πιστοποιητικό παρακολούθησης από ιδιωτικό φορέα θα μπορούσε να αποτελέσει προσόν για την επαγγελματική τους πορεία στο δημόσιο τομέα. Και για την πρόσθετη όμως μοριοδότηση, για την αύξηση του μισθού και για τη δυνατότητα διοικητικής εξέλιξης. Ναι, δεν θεωρούν ότι θα μπορέσει μια τέτοια επιλογή επιμόρφωσης να τους βοηθήσει

ούτε για μια πρόσθετη μοριοδότηση, ούτε για την αύξηση του μισθού, ούτε για δυνατότητα διοικητικής εξέλιξης.

Πάω λίγο πιο κάτω, επιλέγουν, επίσης, όσοι επιλέγουν μια επιμόρφωση με ευθύνη του Δημόσιου Πανεπιστημιακού Ιδρύματος με χρηματικό κόστος, είναι η εξειδίκευση εδώ, είναι η απόκτηση γνώσεων στη νέα παιδεία πάλι και είναι η βελτίωση της καθημερινής εκπαιδευτικής πράξης.

Είναι τα πρώτα, λοιπόν, ζητούμενα απ' αυτή τη μορφή της επιμόρφωσης η οποία ελπίζουν ότι θα τους προσφέρει ένα πρόσθετο επαγγελματικό δικαίωμα. Αυτό έχει, επίσης, ενδιαφέρον, ωστόσο πρέπει να σημειώσουμε ότι και στην περίπτωση αυτή η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών ελάχιστα ή καθόλου δεν τον συνδέει / δεν την συνδέει με την αύξηση του μισθού ή τη δυνατότητα να καταλάβει κάποια θέση στελέχους.

Άρα λοιπόν αποδεικνύεται και καταδεικνύεται από όλο αυτό που αποτυπώνουμε εδώ ότι είναι διατεθειμένοι και διατεθειμένες να πληρώσουν για την επιμόρφωση, αναμένοντας σε υψηλό ποσοστό, αρκετά και πολύ ότι τα πρόσθετα προσόντα που θα αποκτήσουν θα τους ή θα τις βοηθήσουν να ανταποκριθούν στις προγραμματιζόμενες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα και το ποσοστό αυτό είναι κατάτι μεγαλύτερο απ' όσους επιλέγουν δωρεάν επιμόρφωση σε ΑΕΙ.

Τώρα όσον αφορά τη μετεκπαίδευση και τη ΣΕΛΔΕ μία επισήμανση. Κάνοντας μία σύγκριση των προηγούμενων μορφών επιμορφώσεων με δύο μορφές που δεν υφίστανται πλέον, τη διαρκή, δηλαδή, μετεκπαίδευση και τη ΣΕΛΔΕ, επισημαίνουμε ότι οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους τις έχουν παρακολουθήσει περιμένουν οι ίδιοι με τους προηγούμενους, με τους σύγχρονους απόκτηση νέων γνώσεων και θωράκιση όσον αφορά την παιδαγωγική τους πράξη.

Ωστόσο είναι μικρότερη η ανάγκη να προετοιμαστούν με αυτή την πορεία, με αυτή την οδό, να το πω έτσι, η ανάγκη να προετοιμαστούν για επικείμενες αλλαγές στην εκπαίδευση και πολύ πιο έντονο είναι το στοιχείο αυτό αναφορικά με την περίπτωση της μετεκπαίδευσης.

Να πούμε, λοιπόν, ότι η συγκεκριμένη διαφοροποίηση, δηλαδή για τη ΣΕΛΔΕ και τη μετεκπαίδευση θεωρούμε ότι εκφράζει την αλλαγή στις συνθήκες προς το κλίμα της σχολικής μονάδας που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια, και ειδικά για τη διετή μετεκπαίδευση έχει ενδιαφέρον ότι οι εκπαιδευτικοί που την παρακολούθησαν ελάχιστα έως καθόλου θεωρούν ότι τους βοήθησε να αυξήσουν τις αποδοχές τους,

ενώ η πλειοψηφία τους θεωρεί σε μεγάλο βαθμό, επίσης, ότι δεν τους βοήθησε να καταλάβουν θέσεις ευθύνης.

Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι περισσότερο για τις χρηματικές απολαβές δεν αποτελούν σε κάθε περίπτωση κίνητρο για τους εκπαιδευτικούς για να πραγματοποιήσουν μία επιμόρφωση.

Λοιπόν, τώρα πάω λίγο πιο κάτω, δίνοντας στην Παυλίνα τώρα το βήμα για να συνεχίσει.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Γεια σας και από μένα, ξανά.

Λοιπόν, εδώ πέρα βλέπουμε έναν πίνακα, από ποιους φορείς, κατά τη γνώμη σας, πρέπει να υλοποιείται, δηλαδή μέχρι τώρα συζητήσαμε για το τι έχουν κάνει και τώρα συζητάμε για το ποια είναι η γνώμη τους, από πού πρέπει να υλοποιείται η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Σε αυτό, λοιπόν, βλέποντας τον πίνακα θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε τα εξής: έχουμε ένα σύνολο 598 εκπαιδευτικών. 465 δάσκαλοι και 133 εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων. Σε ποσοστό περίπου 94% οι εκπαιδευτικοί θεωρούν αρκετά έως πολύ ότι οι επιμορφώσεις θα πρέπει να γίνονται από τα Παιδαγωγικά Τμήματα των ΑΕΙ. Είναι η πιο υψηλή μπάρα, γι' αυτό και δεν την αλλάζω να πάω παρακάτω.

Σε ποσοστό περίπου 84% θεωρούν αρκετά και πολύ ότι οι επιμορφώσεις θα πρέπει να συνδέονται με εκπαιδευτικές δομές οι οποίες ιδρύονται αποκλειστικά γι' αυτό το σκοπό και ως πρότυπα τέτοιων ιδρυμάτων χρησιμεύουν γι' αυτούς τα διδασκαλεία.

Δεν υπάρχει σοβαρή διαφοροποίηση επί του θέματος μεταξύ δασκάλων και εκπαιδευτικών ειδικοτήτων. Αυτά τα ιδρύματα καταδεικνύουν ότι: παρά τις πολύπλευρες, κατά τη γνώμη μας, και μακροχρόνιες προσπάθειες υποτίμησης των Παιδαγωγικών Σπουδών και των Σχολών που τις παρέχουν, δηλαδή των Παιδαγωγικών Τμημάτων και των Διδασκαλείων που συχνά είναι συνδεδεμένα με κάποιο Παιδαγωγικό Τμήμα, έχουν εδραιωθεί αυτά τα Τμήματα στη συνείδηση των εκπαιδευτικών ως Ιδρύματα όπου παράγεται μια έγκυρη παιδαγωγική γνώση. Γι' αυτό και είναι τόσο υψηλό το ποσοστό δασκάλων και ειδικοτήτων που ζητούν τα Παιδαγωγικά Τμήματα να τους παρέχουν επιμόρφωση.

Είναι επίσης ενδιαφέρον ότι ένας κρατικός φορέας άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής, το ΙΕΚ, το βλέπετε εδώ, είναι η 1^η, 2^η, 3^η, 4^η, 5^η μπάρα, είναι

αποδεκτός από τους εκπαιδευτικούς για να οργανώσουν την επιμόρφωσή τους στον ίδιο βαθμό, περίπου έτσι (;), στον ίδιο βαθμό με τους επιλεγμένους από την πολιτεία εκπαιδευτικούς συμβούλους, νάτο, είναι 75% οι συντονιστές, αλλά και στον ίδιο βαθμό με ομάδες εκπαιδευτικών που έχουν εμπειρία σε ένα θέμα. 74%.

Οι εκπαιδευτικοί, δηλαδή, παρότι δεν απαξιώνουν την κρατικά καθοδηγούμενη επιμόρφωση αποδέχονται την εμπειρία και την αλληλεπίδραση μεταξύ των συναδέλφων.

Θεωρούμε ότι αυτό το αποτέλεσμα προβάλλει τη λειτουργία του σχολείου ότι αντιλαμβάνονται, δηλαδή, οι εκπαιδευτικοί τη λειτουργία του σχολείου ως μία κοινότητα μάθησης, ότι οι δάσκαλοι εκτιμούν την εκπαιδευτική εμπειρία στον ίδιο βαθμό με τα τυπικά προσόντα που διαθέτουν συχνά τα στελέχη της εκπαίδευσης. Το αποτέλεσμα αυτό αναδεικνύει με έναν ακόμα τρόπο την έμφαση που δίνουν οι εκπαιδευτικοί, οι δάσκαλοι και οι ειδικότητες της πρωτοβάθμιας, την παιδαγωγική πράξη, η βελτίωση της οποίας συνδέεται για αυτούς με την ανάπτυξη της παιδαγωγικής επιστήμης. Και αυτό είναι η πίεση που ασκεί ο κόσμος της πράξης στην ανάπτυξη της επιστήμης. Νομίζω ότι εδώ σε ένα βαθμό αντικατοπτρίζεται.

Σε ποσοστό, επίσης, ενδιαφέρον είναι ότι σε ποσοστό 64%, εμείς γράφουμε 60, είναι 64 εδώ, οι εκπαιδευτικοί εμπιστεύονται τις προτάσεις της Ομοσπονδίας για την επιμόρφωση, κάτι που κατά τη γνώμη μας είναι ένδειξη του αυξημένου κύρους που έχει η Ομοσπονδία στην εκπαιδευτική κοινότητα.

Δεν συμφωνούν όμως σε ποσοστό 68%, εδώ, να προχωρούν σε επιμορφώσεις οι διευθυντές και διευθύντριες της σχολικής μονάδας. Δεν συμφωνούν, δηλαδή, με τη σύνδεση διοικητικής και παιδαγωγικής ηγεσίας. Επίσης δεν εμπιστεύονται σε πολύ μεγάλο βαθμό, που αγγίζει το 76%, γιατί εδώ οι μπάρες είναι το θετικό, έτσι (;), οπότε φανταστείτε την αφαίρεση, ιδιωτικούς φορείς για την επιμόρφωσή τους.

Τώρα πάμε εδώ. Λόγοι που οι επιμορφώσεις που έχουν παρακολουθήσει συνέβαλαν αρκετά και πολύ θετικά στην καθημερινή τους εργασία στην τάξη.

Το πιο μεγάλο ποσοστό εδώ πέρα είναι η εφαρμογή νέων παιδαγωγικών μεθόδων και τεχνικών, ακολουθεί η υπενθύμιση των παιδαγωγικών ιδεών, αρχών και πρακτικών, όπως επίσης και η αντιμετώπιση καθημερινών διδακτικών προβλημάτων, δηλαδή και εδώ πέρα βλέπουμε να επαναλαμβάνεται η απαίτηση. Για να

καθοδηγηθούν στην παιδαγωγική τους πράξη δίνουν έμφαση, δίνουν αξία στη δουλειά της τάξης αλλά δεν μένουν μόνο στο πρακτικό ή μόνο, δηλαδή, να ζητήσουν κάποιες πρακτικές οδηγίες.

Ζητούν να παρακολουθήσουν τις επιστημονικές εξελίξεις. Αυτά τα δύο πάνε συνεχώς μαζί. Με πολύ υψηλά ποσοστά. Φαίνεται κιόλας ότι ζητάν, είναι πολύ υψηλά ποσοστά που ζητάνε τη βιωματική μάθηση, η μάθηση να είναι βιωματική, όπως επίσης ζητούν να έχουν επικοινωνία με τους μαθητές, τους γονείς και τους άλλους συναδέλφους.

Είναι μικρό, επίσης, το ποσοστό όσων ζητούν να κάνουν επιμόρφωση για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Αυτό μας εντυπωσιάζει και για την αξιολόγηση των μαθητών. Αυτό σημαίνει σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση των μαθητών ότι δεν θεωρούν την αξιολόγηση των μαθητών το πιο σημαντικό πράγμα, γι' αυτούς δεν είναι η αξιολόγηση των μαθητών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Θεωρούν άλλα προβλήματα, άλλα ζητήματα της εκπαιδευτικής διαδικασίας πολύ πιο σημαντικά απ' την αξιολόγηση των μαθητών.

Σε ό,τι αφορά ότι είναι χαμηλό το ποσοστό της απαίτησής τους να επιμορφωθούν στην εκπαίδευση τη διαπολιτισμική, εικάζουμε ότι επειδή έχουν προηγηθεί πάρα πολλά τα προηγούμενα χρόνια, πάρα πολλές επιμορφώσεις πάνω στα ζητήματα προσφύγων - μεταναστών, ίσως αισθάνονται καλυμμένοι. Πάντως είναι χαμηλό αυτό το ποσοστό.

Τώρα, εδώ πέρα. Εδώ υπάρχουνε τρεις πίτες, ως προς τον φορέα της επιμόρφωσης που επιλέγουν, εδώ πέρα ως προς το κόστος της επιμόρφωσης και εδώ ως προς το αν θα είναι ετήσια, εξάμηνη ή διετής.

Ως προς τον φορέα είναι ξεκάθαρο ότι εμπιστεύονται δημόσιους φορείς και βασικά τα ελληνικά πανεπιστήμια. Είναι πολύ ισχυρή, πολύ ξεκάθαρη εδώ η πίτα και επίσης πολύ ξεκάθαρο είναι ότι θέλουνε δωρεάν, σε τεράστιο ποσοστό, γιατί αν βάλει κανείς ότι 12% ζητάει επιδότηση και 85% ζητάει δωρεάν και η επιδότηση επίσημα, δηλαδή δεν θα το πληρώσουν οι ίδιοι, οι εκπαιδευτικοί ζητούν δωρεάν την επιμόρφωση. Μόνο ένα 3%, αγγίζει το 97% το ποσοστό των εκπαιδευτικών που θέλουν η επιμόρφωση να είναι δωρεάν, ενώ ένα 3% ζητάει, συμφωνεί με το να πληρώσουν οι ίδιοι.

Σε ό,τι αφορά τη διάρκειά της, που είναι αυτή εδώ πέρα, σε ό,τι αφορά τη διάρκεια της επιμόρφωσης, εδώ, οι εκπαιδευτικοί ... (κλειστά πρακτικά) στο σύνολο

τους επιστήμονες είναι κατά στις μακροχρόνιες επιμορφώσεις. Ετήσιες κατά κύριο λόγο 40% και διετεείς σε πολύ μικρότερο ποσοστό, 13%.

Αυτό έρχεται σε αντίθεση με το γεγονός ότι οι περισσότεροι έχουν υλοποιήσει ταχύρρυθμες επιμορφώσεις. Θεωρούμε ότι η αντίθεση αυτή εξηγείται απ' το γεγονός ότι δεν ικανοποιούνται οι απαραίτητοι όροι που το θέτουν και φαίνεται στις προηγούμενες διαφάνειες για να ακολουθήσουν μακροχρόνιες επιμορφώσεις. Δηλαδή το χρηματικό και ο χρόνος, δηλαδή ότι ζητούνε να είναι δωρεάν και να είναι εκτός διδακτικού και εργασιακού ωραρίου. Αφού δεν ικανοποιούνται αυτοί οι όροι κάνουν κάτι που δεν είναι η πρώτη τους επιλογή, δηλαδή ταχύρρυθμες επιμορφώσεις.

Και σε αυτή εδώ ακριβώς την ερώτηση παρατηρείται μία μικρή διαφοροποίηση μεταξύ εκπαιδευτικών ειδικοτήτων και δασκάλων, ενώ μέχρι τώρα είχαμε ελάχιστες διαφορές. Θα λέγαμε ότι είχαμε μία ταύτιση στα προηγούμενα θέματα. Εδώ όμως έχουμε μια μικρή διαφοροποίηση. Οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων σε ποσοστό 39,8% ζητάνε τρίμηνη, να είναι τρίμηνη και εξάμηνη σε ποσοστό 20,3, δηλαδή οι δάσκαλοι 31,4 τρίμηνη και 12,5 εξάμηνη. Δηλαδή οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων εμφανίζονται λίγο περισσότερο θετικοί στις μεσαίου χρόνου επιμορφώσεις απ' τους δασκάλους, οι οποίοι εμφανίζονται λίγο περισσότερο θετικοί για τις μακροχρόνιες επιμορφώσεις.

Τώρα προσπαθώντας να το εξηγήσουμε αυτό, θεωρούμε ότι η διαφοροποίηση σε ό,τι αφορά τη θετικότερη στάση των δασκάλων για τις μακροχρόνιες επιμορφώσεις, συνδέεται πρώτα με τη θετική γνώμη που διατηρεί ο κλάδος των δασκάλων για τη μετεκπαίδευση, η οποία ήτανε μία μακροχρόνια επιμόρφωση και θα φανεί και παρακάτω ότι είναι πάρα πολύ θετική η γνώμη, ζητάνε και την επαναφορά της μετεκπαίδευσης και από το γεγονός ότι οι παιδαγωγικές σπουδές που έχουν πραγματοποιήσει οι δάσκαλοι τους κάνουν περισσότερο επιφυλακτικούς απέναντι σε μία μηχανιστική χρηστική και εργαλειακή αντιμετώπιση της γνώσης και της εργασίας στην τάξη, η οποία ενίοτε, όχι πάντα φυσικά, παρουσιάζεται σε ορισμένα επιμορφωτικά προγράμματα που είναι κυρίως βραχυπρόθεσμη, δηλαδή είναι πιο δύσκολο σε ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα να εμφανιστεί μία τελείως μηχανιστική ή εργαλειακή αντιμετώπιση της γνώσης. Ένα πρόγραμμα όμως που κρατάει μία μέρα θα μπορούσε και να συμβεί.

Λοιπόν, να προχωρήσω, μισό λεπτό. Τώρα, ως προς το περιεχόμενο της επιμόρφωσης, ποιος θα ορίσει το περιεχόμενο της επιμόρφωσης που θα παρακολουθήσουν οι εκπαιδευτικοί. Βλέπετε, δεν τραβάω την πίτα για να το βλέπετε.

Σε ποσοστό 75% των εκπαιδευτικών τόσο οι δάσκαλοι όσο και οι εκπαιδευτικοί ειδικοτήτων επιθυμούν να επιμορφωθούν με βάση τα ενδιαφέροντά τους και σε ό,τι κρίνουν οι ίδιοι σημαντικό για την εργασία τους.

Δεν αναγνωρίζουν, και αυτό είναι πραγματικά εντυπωσιακό ως εύρημα, σε ποσοστό 95% στην πολιτεία το δικαίωμα να αποφασίζει για το περιεχόμενο των επιμορφώσεων. Εδώ εντοπίζουμε ένα πρόβλημα εμπιστοσύνης των εκπαιδευτικών στην πολιτική ηγεσία. Δεν επιθυμούν να έχει την παιδαγωγική τους καθοδήγηση. Γενικότερα οι εκπαιδευτικοί δεν επιθυμούν να αποφασίζουν άλλοι για την επιμόρφωσή τους, ούτε οι πανεπιστημιακοί, είναι μικρό το ποσοστό άμα το δείτε, 17%, ούτε οι συντονιστές εκπαιδευτικού έργου, είναι 3%. Διεκδικούν για τον εαυτό τους το δικαίωμα να γνωρίζουν καλύτερα τι θα μπορούσε να βοηθήσει αποτελεσματικότερα το παιδαγωγικό τους έργο.

Πάμε τώρα παρακάτω. Ως προς τον τρόπο εισαγωγής στην επιμόρφωση, είναι φανερό ότι ζητάνε να είναι κυκλικά επαναλαμβανόμενη, δηλαδή να έχουν επιμορφώσεις με επαναλαμβανόμενο τρόπο όχι μία αλλά περισσότερες μέσα στην καριέρα τους. Να έχουν ανατροφοδότηση. Να μην βγάζουν μια ολόκληρη καριέρα χωρίς κάποια στιγμή να βγουν από την τάξη, κάπως έτσι το παρουσιάζουν, για να ανατροφοδοτηθούν. Είναι πολύ μεγάλο το ποσοστό όσων ζητάνε να υπάρχει επιμόρφωση κυκλικά επαναλαμβανόμενη, 95%. Για όλους. Όπως βλέπετε όλα τα άλλα, με συνέντευξη, με εξετάσεις είναι πολύ-πολύ μικρά τα ποσοστά.

Λοιπόν, τώρα εδώ πέρα κάποιες γενικότερες παρατηρήσεις. Η συμμετοχή των εκπαιδευτικών σε επιμορφωτικές δράσεις παράλληλα με την άσκηση των διδακτικών και των υπόλοιπων επαγγελματικών τους καθηκόντων τους οδηγεί σε επαγγελματική εξουθένωση. Αυτό θεωρούν. Επίσης θεωρούν ότι τα τελευταία χρόνια η επιμορφωτική διαδικασία μετατρέπεται ολοένα και περισσότερο σε οικονομικό προϊόν με ανταλλακτική αξία.

Βασικό κριτήριο των επιμορφωτικών δράσεων που προσφέρονται στους εκπαιδευτικούς, ειδικά τα τελευταία χρόνια θεωρούν ότι είναι η εκμάθηση λειτουργικών δεξιοτήτων. Τα τελευταία χρόνια, επίσης, θεωρούν ότι η επιμορφωτική διαδικασία μετατρέπεται ολοένα και περισσότερο σε ατομικό προσόν με ανταγωνιστική διάσταση. Περιγράφουν μια επιμορφωτική διαδικασία που γίνεται σε ένα πλαίσιο όλο και περισσότερο ανταγωνιστικό.

Επίσης περιγράφουμε μια επιμορφωτική διαδικασία που μετατρέπεται ολοένα και περισσότερο σε ατομικό προσόν. Και επίσης μια διαδικασία που αφορά την εκμάθηση λειτουργικών δεξιοτήτων. Το έχουμε αναφέρει πάρα πολλές φορές. Μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία έχει ενδιαφέρον για τους εκπαιδευτικούς σε μεγάλο ποσοστό, μια ουσιαστική επιμορφωτική διαδικασία έχει τρεις διαστάσεις: τη μορφωτική, την κοινωνική και την αξιακή.

Ζητάνε στις επιμορφωτικές διαδικασίες να έχουν ισότιμη και δωρεάν πρόσβαση όλοι, να οργανώνονται και οι επιμορφωτικές δράσεις που οργανώνονται για τους εκπαιδευτικούς να συνδέονται με επιστημονικές πρακτικές και τις αναζητήσεις σύγχρονων παιδαγωγικών ρευμάτων.

Και βασικός στόχος κάθε επιμορφωτικής διαδικασίας πρέπει να είναι η αναζωογόνηση της εκπαιδευτικής λειτουργίας, δηλαδή σκιαγραφούν μία επιμόρφωση στον αντίποδα της ανταγωνιστικότητας, ισότιμη και δωρεάν για όλους μία επιμόρφωση που θα συμβάλλει στη γενίκευση της μάθησης και στη δημιουργία κοινοτήτων μάθησης εντός των εκπαιδευτικών.

Η επιμόρφωση θα πρέπει να αφορά τις σύγχρονες επιστημονικές εξελίξεις στον τομέα της παιδαγωγικής και να συνδέεται η θεωρητική διερεύνηση με την πράξη της εκπαίδευσης, συμβάλλοντας θετικά σε αυτήν. Περιμένουν, δηλαδή, από την έρευνα, την παιδαγωγική έρευνα και την επιστήμη να έχει θετική συμβολή στην καθημερινή παιδαγωγική τους πράξη. Τη συνδέουν και έχουν αυτή την απαίτηση. Φαίνεται από παντού.

Τέλος, έχει ενδιαφέρον ότι υποστηρίζουν πως η επιμόρφωση εκτός από μορφωτική πρέπει να έχει κοινωνική και αξιακή διάσταση, γεγονός που καταδεικνύει ότι δεν θεωρούν πως η εργασία τους περιορίζεται στη μεταφορά και στη μετάδοση ενός συνόλου γνώσεων που προκαθορίζει η πολιτεία και επιθυμεί να μεταφέρουν. Δεν αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους αποκλειστικά ως έναν επαγγελματία της εκπαίδευσης. Αποδίδουν στο επάγγελμά τους ευρύτερες διαστάσεις και αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους περισσότερο ως παιδαγωγό. Και το γεγονός αυτό καταγράφεται πολύ έντονα και στις απαντήσεις που δίνουν για το τι προσδοκούν από τις επιμορφώσεις όταν ζητείται να αναπτύξουν τις απόψεις τους ελεύθερα.

Οι εκπαιδευτικοί σε ένα ποσοστό 100% επιθυμούν η επιμόρφωσή τους να προέλθει από φορείς του Δημοσίου. Μόνο ένας σε 598 απάντησε ότι θα επιθυμούσε να μην είναι από φορείς του Δημοσίου. Νάτο. Από αυτό το ποσοστό ένα

22% επιθυμεί την επιμόρφωση να αναλάβει το Υπουργείο Παιδείας. Ένα 6% ένας άλλος δημόσιος φορέας και η μεγάλη πλειοψηφία σε ποσοστό 72% συνδέουν την επιμόρφωση με το Πανεπιστήμιο.

Παρότι στην ερώτηση αυτή δεν δώσανε αν επιθυμούν ένα Πανεπιστήμιο δημόσιο ή ιδιωτικό, θεωρούμε ότι εννοούν ένα δημόσιο Πανεπιστήμιο για τους εξής λόγους: 1^ο) διότι στην Ελλάδα σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι δημόσια και κατά συνέπεια όταν αναφέρονται στα ΑΕΙ αναφέρονται στη σύγχρονή τους πραγματικότητα, χωρίς να θεωρούν ότι υπάρχει ανάγκη περαιτέρω διευκρινίσεων. 2^ο) Διότι όπως προκύπτει απ' τις απαντήσεις τους στην ερώτηση για το κόστος των επιμορφώσεων επιθυμούν σε ποσοστό 85% οι επιμορφώσεις να είναι απολύτως δωρεάν.

Η απάντηση αυτή καταδεικνύει το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν πως οι σπουδές στα ΑΕΙ είναι υψηλού επιπέδου, μπορούν να συμβάλλουν στην επιστημονική τους εξέλιξη και να τους προσφέρουν τα πτυχία και τις πιστοποιήσεις εκείνες που θα τους επιτρέψουν να σταδιοδρομήσουν στον κλάδο. Είναι άλλωστε γνωστό ότι η σύνδεση των Παιδαγωγικών Σπουδών με το Πανεπιστήμιο και η αναπιστοποίησή τους αποτέλεσε αίτημα του κλάδου των δασκάλων σε βάθος σχεδόν ενός αιώνα.

Λοιπόν, για τα Διδασκαλεία που το 2010 ανεστάλη η λειτουργία τους, φαίνεται εδώ πέρα ότι ένα από τα αιτήματα του κλάδου είναι να επανέλθουν. Σε ποσοστό 87% οι εκπαιδευτικοί ζητούν την επαναλειτουργία της μετεκπαίδευσης 13 χρόνια μετά την κατάργηση ενός θεσμού ο οποίος αποτελούσε σχεδόν για 80 χρόνια το μακροβιότερο θεσμό της ελληνικής εκπαίδευσης.

Αυτό καταδεικνύει κατά την άποψή μας τον τρόπο που οι δάσκαλοι αποτιμούν την προσφορά της μετεκπαίδευσης στο διδασκαλικό επάγγελμα. Όπως προκύπτει και από άλλες απαντήσεις, η άδεια από τα διδακτικά τους καθήκοντα είναι καθοριστική για τη διάρκεια των επιμορφώσεων που επιλέγουν, γεγονός που καθορίζει σε μεγάλο βαθμό το είδος και το περιεχόμενο των επιμορφώσεων αυτών. Δηλαδή δεν επηρεάζει μόνο το χρονικό διάστημα, επηρεάζει και την ουσία, το περιεχόμενο της επιμόρφωσης.

Επίσης, βέβαια το ίδιο το εκπαιδευτικό κίνημα έχει ασκήσει κριτική στην επιλεκτική λειτουργία της μετεκπαίδευσης όταν λειτουργούσε, που αφορούσε τελικά ένα μικρό αριθμό εκπαιδευτικών οι οποίοι είχαν πετύχει στις εξετάσεις για τα

Διδασκαλεία. Σήμερα όπως προκύπτει απ' τις απαντήσεις τους σε προηγούμενα ερωτήματα, φαίνεται να διαμορφώνεται το αίτημα για μία δωρεάν μακράς διάρκειας επιμόρφωση, συνδεδεμένης με τα ελληνικά ΑΕΙ, κυρίως στα Παιδαγωγικά Τμήματα, με απαλλαγή απ' τα διδακτικά και τα εργασιακά τους καθήκοντα που θα αφορά όχι λίγους, όχι κάποιους που θα επιλεγούν με εξετάσεις αλλά το σύνολο των εκπαιδευτικών.

Από τις απαντήσεις διαφαίνεται ότι προκρίνουν περισσότερο τη μονοετή παρά τη διετή μετεκπαίδευση γιατί τη θέλουν πια για όλους, αλλά θα ήθελαν να επαναλαμβάνεται περιοδικά. Σε κάθε περίπτωση, δηλαδή μέσα στην καριέρα του όχι μία φορά να βγαίνει κανείς αλλά δύο ή και τρεις φορές να βγαίνει απ' την τάξη για ένα χρόνο και αυτό περιοδικά και για το σύνολο των εκπαιδευτικών.

Σε κάθε περίπτωση δεν ζητούν επαναφορά της μετεκπαίδευσης ακριβώς όπως λειτουργούσε στο παρελθόν, αλλά επαναφορά ενός μοντέλου επιμόρφωσης με αμειβόμενη εκπαιδευτική άδεια, το οποίο προωθούσε τη στενότερη συνεργασία του κόσμου της παιδαγωγικής πράξης με τη παιδαγωγική έρευνα.

Εδώ πέρα βλέπετε τώρα διατυπώνεται η άποψη ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ανατροφοδοτούνται, είναι αυτό που είπαμε, κάθε 7 με 10 χρόνια, συμμετέχοντας σε ουσιαστικές επιμορφωτικές διαδικασίες με απαλλαγή απ' τα διδακτικά τους καθήκοντα. Συμφωνώ απόλυτα, το βλέπετε, 74% και το αφήνω εδώ.

Οι εκπαιδευτικοί στη συντριπτική τους πλειοψηφία ζητούν περιοδική ανατροφοδότηση, με εκπαιδευτική άδεια, το βλέπετε, κάθε 7 με 10 χρόνια, γεγονός που σημαίνει ότι θα μπορούν περίπου 3 φορές στην καριέρα τους να απομακρυνθούν για ένα χρονικό διάστημα στα τρέχοντα προβλήματα της καθημερινής παιδαγωγικής πράξης. Και θεωρούμε ότι αν αυτό μπορούμε να το θεωρήσουμε μια πρόταση που κάνουν οι μάχιμοι εκπαιδευτικοί, εμείς θα βλέπαμε σε αυτή την πρόταση, θα λέγαμε γι' αυτή την πρόταση τα εξής: ότι αυτή η πρόταση συμβάλλει στη βελτίωση του εκπαιδευτικού συστήματος, καθώς επιτρέπει στους εκπαιδευτικούς να γνωρίσουν και να εμβαθύνουν τις νέες επιστημονικές θεωρίες και εξελίξεις. Δίνουν την ευκαιρία σε διαφορετικές γενιές εκπαιδευτικών να αλληλοεπιδράσουν εντός ενός πλαισίου που ευνοεί την ανταλλαγή απόψεων, γνώσεων και πείρας. Ενός πλαισίου διαφορετικού από τη σχολική τάξη όπου βρίσκονται οπωσδήποτε, ενώ ταυτόχρονα η πρόταση αυτή εννοεί την ανάπτυξη της Παιδαγωγικής Επιστήμης, η οποία σχετίζεται στενά με την καθημερινή παιδαγωγική πράξη, καθώς η εγκυρότητα και η αποτελεσματικότητα των θεωρητικών προτάσεων κρίνεται σε μεγάλο βαθμό στην παιδαγωγική πράξη.

Η θεμελίωση και η εγκαθίδρυση της Παιδαγωγικής ως επιστημονικού κλάδου σχετίζεται στενά με τη δυνατότητά της να παραχθούν γνώσεις που δεν είναι αυστηρά χρηστικές, απλά εργαλεία της διδασκαλίας, αλλά μπορούν να αποτελέσουν ένα σώμα γενικότερων παιδαγωγικών γνώσεων που είναι απαραίτητες για την εξάσκηση του επαγγέλματος. Οι γνώσεις αυτές επειδή ακριβώς είναι επιστημονικές ούτε προέρχονται, ούτε αφορούν αποκλειστικά την πράξη της εκπαίδευσης, την ενισχύουν ωστόσο, ενισχύουν τόσο την εγκυρότητα όσο και την αποτελεσματικότητά της. Κατά συνέπεια, η αλληλεπίδραση θεωρίας και πράξης αποτελεί ζωτικής σημασίας γεγονός για την ανάπτυξη της επιστήμης.

Τώρα, αυτό εδώ πέρα, με αυτό τον τίτλο, «Ο παλιός είναι αλλιώς», ζητήσαμε... να πούμε το εξής: ότι το υλικό είναι τεράστιο. Τεράστιο. Μπορούν να γίνουν πάρα πολλές συνδέσεις. Δεν ήταν δυνατόν να γίνουν. Ζητήσαμε όμως να δούμε εάν υπάρχει σε κάποιες παραμέτρους όπως είναι η επιμόρφωση με οικονομικό κόστος, με πληρωμή, αν υπάρχει διαφορά ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς με λίγα χρόνια υπηρεσίας και στους εκπαιδευτικούς με πολλά χρόνια υπηρεσίας.

Λοιπόν, εδώ σας δείχνουμε τις διαφάνειες και θα τις σχολιάσουμε όλες τις διαφάνειες μαζί. Μία, δύο, αυτή, τρεις και αυτή, τέσσερις. Να ξεκινήσω λίγο από δω. Άρα να πάμε εδώ νομίζω; Ναι.

Οι νεότεροι εκπαιδευτικοί και όσοι έχουν μηδέν έως 20 έτη υπηρεσίας εμφανίζονται να παρακολουθούν προγράμματα των δημοσίων πανεπιστημίων επί πληρωμή περισσότερο απ' ό,τι οι μεγαλύτεροι συνάδελφοί τους, δηλαδή 51% επί πληρωμή νεότεροι συνάδελφοι έναντι 48,9. Έχει ενδιαφέρον ότι στην πρόταση η επιμόρφωση μετατρέπεται σε οικονομικό προϊόν με ανταλλακτική αξία, συμφωνεί πολύ με την πρόταση αυτή το 64% όσων έχουν περισσότερο από 20 χρόνια υπηρεσίας, ενώ όσο μειώνονται τα χρόνια υπηρεσίας μειώνεται ξεκάθαρα η συμφωνία με αυτή την πρόταση.

Από 11 έως 20 έτη συμφωνεί με την πρόταση το 24,6, ενώ από 0 έως 10 το 11,4. Διαφορά παρατηρείται και σε σχέση με την επιμόρφωση με ευθύνη ιδιωτικού φορέα, όπου υπερτερούν οι εκπαιδευτικοί με περισσότερα από 20 χρόνια υπηρεσίας, κατά πολύ μάλιστα, 63,5, των νεότερων συναδέλφων έναντι 22,4%.

Είναι χαρακτηριστικό το διάγραμμα που δείχνει ότι οι νεότεροι εκπαιδευτικοί από 0 έως 5 έτη υπηρεσίας επιθυμούν σε ποσοστό που ξεπερνά το 50% οι επιμορφώσεις που κάνουν να τους προσφέρουν μόρια. Το κίτρινο είναι τα μόρια.

Το ποσοστό αυτό μειώνεται όσο αυξάνονται τα χρόνια υπηρεσίας. Δες τε τις κίτρινες στήλες και όταν φτάσουμε στο περισσότερο από 30 πέφτει στο 20%. Δεν ξέρω αν εσείς το βλέπετε αυτό. Ωραία, εσείς το βλέπετε, εγώ δεν το βλέπω. Πέφτει στο 20%. Από 51 που είναι πέφτει στο 20%.

Αντίθετα σε ό,τι αφορά την παροχή βεβαίωσης, η παροχή βεβαίωσης είναι το κόκκινο, σε ό,τι αφορά την παροχή βεβαίωσης από μια επιμόρφωση επιθυμούν λιγότερο την παροχή βεβαίωσης όσοι έχουν λίγα έτη υπηρεσίας και περισσότερο την επιθυμούν όσο έχουν περισσότερα έτη υπηρεσίας. Έτσι όσοι έχουν 0 έως 5 χρόνια υπηρεσίας το 10% επιθυμεί να λάβει βεβαίωση από μία επιμόρφωση, ενώ όσοι έχουν 26 με 30 πάνε στο 25% το ποσοστό που επιθυμεί να πάρει βεβαίωση και πέραν των 30 στο 17%.

Άρα οι νεότεροι εκπαιδευτικοί εμφανίζονται να παρακολουθούν, όσοι έχουν από 0 έως 20 έτη, εμφανίζονται να παρακολουθούν επιμορφωτικά προγράμματα των δημόσιων πανεπιστημίων επί πληρωμή, περισσότερο απ' ό,τι μεγαλύτεροι συνάδελφοί τους. Έχει ενδιαφέρον ότι στην πρόταση «Η επιμόρφωση μετατρέπεται σε οικονομικό προϊόν με ανταλλακτική αξία» συμφωνεί πολύ το 64% όσων έχουν περισσότερα από 20 χρόνια υπηρεσίας, ενώ όσο μειώνονται τα χρόνια μειώνεται ξεκάθαρα η συμφωνία με την πρόταση αυτή. Η διαφορά παρατηρήθηκε σε ό,τι αφορά..., συγνώμη, τα είπαμε αυτά, τα επανέλαβα.

Τα στατιστικά αυτά αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι: οι νεότεροι εκπαιδευτικοί αν και επιθυμούν σε πολύ μεγάλο ποσοστό τη δωρεάν επιμόρφωση, όπως φάνηκε από προηγούμενες διαφάνειες, αποδέχονται περισσότερο εύκολα από τους παλαιότερους στην υπηρεσία συναδέλφους στην επί πληρωμή επιμόρφωση.

Αυτό ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι οι παλαιότεροι έχουν συμμετάσχει σε πολύ περισσότερες δωρεάν επιμορφώσεις από τους νεότερους, οι οποίες και αποτελούν γι' αυτούς σε μεγαλύτερο βαθμό από ό,τι για τους νεότερους ένα πρότυπο επιμόρφωσης που δεν επιθυμούν να αλλάξει. Αντίθετα οι νεότεροι έχουν γνωρίσει απ' την αρχή της σταδιοδρομίας τους, συχνά και πριν απ' αυτήν, την επιμόρφωση με οικονομικό κόστος ως μία επιλογή που συχνά είναι σχεδόν μονόδρομος, όπως π.χ. τα μεταπτυχιακά προγράμματα.

Οι νεότεροι εκπαιδευτικοί παρακολουθούν προγράμματα δημόσιων πανεπιστημίων σε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι οι παλαιότεροι συνάδελφοί τους, ενώ αντίθετα επιλέγουν πολύ λιγότερο από εκείνους να παρακολουθήσουν μια

επιμόρφωση με ευθύνη του εθνικού φορέα και επιθυμούν και μεγαλύτερο ποσοστό από όλους τους άλλους οι επιμορφώσεις που κάνουν να τους προσφέρουν μόρια. Αυτό καταδεικνύει ότι επιλέγουν επιμορφώσεις με κριτήριο να αποτελέσουν προσόντα για την είσοδό τους και την παραμονή τους στην υπηρεσία. Προσόντα που θα τους επιτρέψουν να είναι ανταγωνιστικοί. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι στις προηγούμενες, αυτά που ανέλυσε η Δέσποινα, ό,τι επιμόρφωση και να κάνανε ήτανε σταθερά, σταθερά εμφανιζόταν ότι κάνω την επιμόρφωση για να ανταποκριθούμε στις αλλαγές που έρχονται στην εκπαίδευση. Φαινόταν παντού, ό,τι επιμόρφωση και να επέλεγαν.

Τα παραπάνω καταδεικνύουν ότι η διοίκηση νομοθετώντας... Μισό λεπτό. Λοιπόν, οι εκπαιδευτικοί που έχουν περισσότερα χρόνια υπηρεσίας επιθυμούν οι επιμορφώσεις να τους παρέχουν βεβαίωση παρακολούθησης ή κάποιο τίτλο σπουδών σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι οι νεότεροι, πιθανόν γιατί επιθυμούν με τη βοήθεια αυτών των προσόντων να καταλάβουν κάποια στελεχιακή θέση, ενώ κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να ενδιαφέρει τουλάχιστον προς το παρόν τους νεότερους.

Τέλος, η επιμόρφωση για ειδίκευση σε κάποιο μαθητικό αντικείμενο είναι επιθυμητή στον ίδιο βαθμό από τους εκπαιδευτικούς στο σύνολό του. Όλα αυτά νομίζουμε ότι καταδεικνύουν πως η διοίκηση νομοθετώντας τους όρους πρόσληψης και εξέλιξης των εκπαιδευτικών επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις επιλογές τους ως προς την επιμόρφωση.

Να δω παρακάτω τι υπάρχει, νομίζω τελειώνουμε σιγά-σιγά. Τέλος, θα αναφερθούμε, μισό λεπτό, τελιώνοντας, θα αναφερθούμε σε κάποιες συσχετίσεις, ζητήσαμε να γίνουν κάποιες συσχετίσεις μεταξύ των απαντήσεων που έδωσαν οι εκπαιδευτικοί, οι οποίες έχουν στατιστική σημαντικότητα, κάτι που σημαίνει ότι τα ευρήματα που θα παρουσιάσουμε δεν ισχύουν μόνο για το δείγμα μας, ισχύουν για το σύνολο των εκπαιδευτικών της επικράτειας. Και εδώ να πούμε ότι αυτό θεωρούμε ότι είναι μια τεράστια προσφορά από την Ομοσπονδία. Μάζεψε ένα υλικό που μπορεί να αξιοποιηθεί, πολύ περισσότερο απ' ό,τι παρουσιάζουμε εμείς εδώ, για να μελετηθούν οι τάσεις του κόσμου της πρωτοβάθμιας σε όλη την επικράτεια, του συνόλου των εκπαιδευτικών σε όλη την επικράτεια. Και αυτό δεν είναι μικρό. Είναι μεγάλο, θα έλεγα είναι σημαντικό.

Λοιπόν, θα πούμε μερικά. Όσοι εκπαιδευτικοί απάντησαν ότι οι επιμορφώσεις συνέβαλαν θετικά στην αντιμετώπιση των καθημερινών διδακτικών τους προβλημάτων, σε μεγάλο βαθμό οι ίδιοι εκπαιδευτικοί, οι ίδιοι απαντούν θετικά

ότι οι επιμορφώσεις συνέβαλαν στη διαχείριση της προβληματικής συμπεριφοράς των μαθητών / μαθητριών.

Όσοι απάντησαν ότι οι επιμορφώσεις συνέβαλαν θετικά στην εκπαίδευση παιδιών με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, σε μεγάλο βαθμό οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί απάντησαν θετικά ότι οι επιμορφώσεις συνέβαλαν θετικά στη διαχείριση της προβληματικής συμπεριφοράς των μαθητών.

Και μπορείτε να δείτε το παρακάτω γιατί ίσως σας έχουμε κουράσει, ας πάμε στο τελευταίο. Τώρα, και υπάρχουνε και είναι πάνω από 20 αυτές οι συσχετίσεις που έχουμε καταφέρει να κάνουμε.

Τώρα, στην ανοιχτού τύπου ερώτηση: να αναφέρουν τρία θέματα στα οποία έχουνε ανάγκη να επιμορφωθούν σε ζητήματα πέραν της στενής διδακτικής πράξης, σε σύνολο 425 εκπαιδευτικών, το τονίζουμε αυτό, σε σύνολο 425 απαντήσεων, γιατί κάθε εκπαιδευτικός κλήθηκε να δώσει τρεις απαντήσεις. Άρα σε σύνολο 425 απαντήσεων φαίνεται ότι οι εκπαιδευτικοί επιθυμούν να επιμορφωθούν σε θέματα: 64% ψυχολογικά, θέματα διαχείρισης θυμού, διαχείρισης προβληματικής συμπεριφοράς των παιδιών και ένα 22% ενδιαφέρεται για την ψυχολογική αντιμετώπιση θεμάτων μεταξύ γονέων και εκπαιδευτικών και ας πούμε μία κουβέντα, εδώ φαίνεται ότι τα χρόνια της κρίσης, που η κοινωνία πιέστηκε, αντικατοπτρίζεται στο σχολείο.

Προβλήματα εμφανίζουν τα σχολεία και σ' αυτές τις απαντήσεις φαίνεται η προσπάθεια των εκπαιδευτικών να ανταπεξέλθουν και να ανταποκριθούν. Το 18% ενδιαφέρεται να επιμορφωθεί περαιτέρω για παιδαγωγικά θέματα, το 15% ενδιαφέρεται να επιμορφωθεί για θέματα τεχνολογίας, το 12% για θέματα τέχνης και διδακτική της τέχνης, το 9% για θέματα ηγεσίας και διοίκησης, μικρό το ποσοστό σε σχέση με όσους ενδιαφέρονται για την καθημερινή παιδαγωγική τους πράξη, το 6% για θέματα ειδικής αγωγής και το 4% για θέματα διαπολιτιστικής εκπαίδευσης και εδώ διαπιστώνουμε ότι είναι μικρό το ποσοστό.

Κάπου εδώ τελειώνουμε, ελπίζοντας να μην σας κουράσαμε, ήτανε τεράστιο το υλικό, μπορούσαμε να πούμε και άλλα τόσα, σταματάμε εδώ, σας ευχαριστούμε για την ευκαιρία που μας δώσατε να επεξεργαστούμε ένα τόσο πολύτιμο υλικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Εμείς ευχαριστούμε για την παρουσίαση της κας Ανδρούσου και Νικολοπούλου. Θα ακολουθήσουν τα ερωτήματα που έχουν υποβάλει

οι συνάδελφοι στη φόρμα μετά και τη δεύτερη εισήγηση, που αφορά πλέον το δείγμα που έχει να κάνει με τις και τους νηπιαγωγούς. Η κα Καρακατσάνη και ο κ. Χαραβιτσίδης έχουν τον λόγο.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: (Τοποθέτηση εκτός μικροφώνου) Ευχαριστούμε πάρα πολύ, καταρχήν, τις δύο συναδέλφισσες, την Δέσποινα την Καρακατσάνη και την Παυλίνα Νικολοπούλου για την εξαιρετική παρουσίαση, την τόσο πλούσια και γόνιμη επεξεργασία που έκαναν και νομίζω ότι όπως το είπε και η κα Νικολοπούλου στο τέλος και ο Πέτρος Χαραβιτσίδης και εγώ θέλουμε πραγματικά να ευχαριστήσουμε την Ομοσπονδία για την προσπάθεια που έκανε να τεκμηριώσει επιστημονικά και ... τις απόψεις των συναδέλφων.

Σε ένα κλίμα πολιτικό οι εκπαιδευτικοί απαξιώνεται πάρα πολύ και πολύ συχνά λέγονται πράγματα χωρίς να υπάρχει Οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί προσπαθούν να τεκμηριώσουν τις απόψεις τους τις οποίες θεωρώ συστηματικές και θεωρούμε εξαιρετικά σημαντικές.

Αυτό νομίζω ότι πρέπει να το.... Ελπίζω να μ' ακούτε καλύτερα τώρα.

M. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ: Τώρα ναι.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Ναι, γιατί νομίζω ότι με τα ακουστικά δεν με ακούγατε καλά. Ξαναλέω λοιπόν ότι είναι πολύ σημαντικό για μας και ευχαριστούμε ιδιαίτερα τη Διδασκαλική Ομοσπονδία για το γεγονός ότι σε ένα πολιτικό κλίμα όπου οι εκπαιδευτικοί στον δημόσιο λόγο απαξιώνονται πάρα πολύ συχνά δεν απαντά απλώς με ευχολόγια αλλά απαντά με μία τεκμηριωμένη έρευνα σε ένα πολύ μεγάλο εύρος.

Η δική μας συνεισφορά σ' αυτή τη συζήτηση είναι, νομίζουμε, πολύ ενδιαφέρουσα μέχρι στιγμής και έχουμε και πολλά κοινά πράγματα παρατηρήσει, αφορά ιδιαίτερα το κομμάτι των νηπιαγωγών. Βεβαίως και οι νηπιαγωγοί ανήκουν στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, απλώς δεδομένο ότι το νηπιαγωγείο έχει δικές του ιδιαιτερότητες και δικές του εσωτερικές και ανάγκες και πρακτικές, που διαφοροποιούν κάπως από το δημοτικό, θεώρησαν απ' την Ομοσπονδία και συμφωνήσαμε και με την συνάδελφο την κα Καρακατσάνη ότι είναι καλό να κάνουμε δύο διαφορετικές παρουσιάσεις που όπως όμως θα δείτε έχουνε πολλά κοινά στοιχεία.

Εξαρχής να πω ότι την παρουσίαση θα την κάνουμε μαζί με τον συνάδελφο και φίλο Πέτρο Χαραβιτσίδη, που έχουμε τη μεγάλη χαρά πλέον να είναι στο Τμήμα μας, να υπηρετεί στο Τμήμα μας, να ευχαριστήσουμε δημόσια την Ελίνα Τσιρώνγκα που είναι υποψήφια διδακτόρισα του Τμήματός μας και η οποία

επιμελήθηκε και δούλεψε πάνω στη στατιστική επεξεργασία των στοιχείων και στην αισθητική παρουσίαση μέσω power point.

Έχουμε σκεφτεί με τον Πέτρο να σας κάνουμε μία πολύ σύντομη παρουσίαση των ευρημάτων, επιλέγοντας κυρίως τα σημεία που μπορούν να συγκροτήσουν, κατά τη γνώμη μας, μία τάση σε ό,τι αφορά τι είναι πραγματικά αυτό που οι εκπαιδευτικοί ονομάζουν επιμόρφωση. Δεν είναι πάντα το ίδιο μ' αυτό που λέμε εμείς, ούτε αυτό που λέει η πολιτεία και νομίζω ότι είναι πάρα πολύ ενδιαφέρον να ακούσουμε τις φωνές τους μέσα από ένα ερωτηματολόγιο.

Άρα, ο Πέτρος ξεκινά την παρουσίαση, θα διαμοιράσει την οθόνη, να πούμε ότι το ερωτηματολόγιο προφανώς το έφτιαξε η ίδια η ΔΟΕ, το συγκρότησε, και εμείς απλώς κληθήκαμε να σχολιάσουμε τα αποτελέσματα. Πέτρο, ο λόγος είναι δικός σου.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Καλησπέρα και από μένα. Νομίζω ότι βλέπετε την παρουσίασή μας, εντάξει; Προχωράει εκεί η παρουσίαση;

Μ. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ: Ναι, μια χαρά.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Πολύ ωραία. Λοιπόν, καταρχήν να ευχαριστήσω και εγώ τις δύο συναδέλφισσες για την πολύ εμπειριστατωμένη και σημαντική παρουσίαση των αποτελεσμάτων, εγώ όπως γνωρίζουν αρκετοί συνάδελφοι που παρακολουθούνε τη σημερινή συνάντηση έχω εργαστεί περίπου 30 χρόνια στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, στο δημοτικό σχολείο και πρόσφατα είμαι στο πανεπιστήμιο, οπότε είχα πολύ συχνή και τακτική επαφή αλλά και εμπειρία σε σχέση με τα ζητήματα αυτά και πραγματικά είδα με πάρα πολύ μεγάλο ενδιαφέρον τις απαντήσεις των συναδέλφων από το δημοτικό και από το νηπιαγωγείο και θα ήθελα και εγώ με τη σειρά μου να συγχαρώ την Ομοσπονδία για το πολύ σημαντικό έργο που παράγει, πραγματικά νομίζω ότι μας έχει εκπλήξει η οργάνωση και ο τρόπος με τον οποίον δουλεύει η Ομοσπονδία τα τελευταία χρόνια σε σχέση με την έρευνα στο πεδίο της εκπαιδευτικής πράξης και θεωρώ ότι αυτό θα έχει πολύ θετικά αποτελέσματα και στη μετέπειτα πορεία που θα τα δούμε και άμεσα.

Δεν νομίζω ότι χρειάζεται να πω τα πρώτα, δηλαδή από ποιον σχεδιάστηκε η έρευνα, πώς έγινε, νομίζω ότι το μόνο, η διαφοροποίηση που έχουμε εδώ πέρα είναι ότι σ' αυτή την έρευνα την οποία μελετήσαμε εμείς συμμετείχαν 365 νηπιαγωγοί σε σύνολο περίπου 16.000 πανελλαδικά και ουσιαστικά και διακινήθηκε

μέσα ... ερωτηματολογίων με 37 ερωτήσεις μέσω e-mails όπως έγινε και στους συναδέλφους στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση.

Τα δημογραφικά στοιχεία που έχουμε της έρευνας σε σχέση με το φύλο, εντάξει, προφανώς είναι αυτονόητα, δηλαδή έχουμε 97,26% γυναίκες, το μεγαλύτερο ποσοστό, το 91,78 είναι μόνιμες, είναι γυναίκες που εργάζονται μόνιμα, έχουν μόνιμη σχέση εργασίας με το Δημόσιο, το 68,22 απ' αυτές είναι προϊσταμένες και το μεγαλύτερο ποσοστό, όπως και στην πρωτοβάθμια απ' ό,τι άκουσα, το 74,88 με πάνω από 15 χρόνια υπηρεσίας και κάτι νομίζω που έχει ενδιαφέρον είναι ότι ένα σημαντικό ποσοστό, 27,12%, κατέχει μεταπτυχιακό τίτλο, ένα άλλο ποσοστό, περίπου το 7,12%, κατέχει εκτός από το βασικό πτυχίο και ένα άλλο πτυχίο και έχουμε ελάχιστες συναδέλφισσες και διδακτορικό. Έχουμε, δηλαδή, τώρα 1/3 περίπου ας πούμε στο να απαντήσουν της έρευνας, το οποίο κατέχει και κάτι άλλο εκτός από το βασικό πτυχίο.

Στα βασικά δημογραφικά στοιχεία βλέπουμε ότι έχουμε μια ίση κατανομή στις περιοχές, δηλαδή στις αγροτικές, ημιαστικές, αστικές και στα μεγάλα αστικά κέντρα, αν λοιπόν έχουμε μια εκπροσώπηση προφανώς τα περισσότερα ερωτηματολόγια και λόγω πληθυσμού έχουν συλλεχθεί στην Αττική αλλά και στην Κεντρική Μακεδονία, διότι εκεί βρίσκεται και η Θεσσαλονίκη, οπότε έχουμε περισσότερους εκπαιδευτικούς, με μια μείωση μετά προς τη Δυτική Μακεδονία, Νότιο Αιγαίο, Κρήτη κτλ., βλέπετε τα αποτελέσματα, δεν χρειάζεται να τα επαναλάβω.

Το μεγαλύτερο ποσοστό είναι νηπιαγωγοί οι οποίοι εργάζονται στο πρωινό ωράριο, σε ποσοστό 67,95 και έχουμε και νηπιαγωγούς οι οποίοι εργάζονται στο ολόημερο, το ποσοστό αυτό είναι 28,49. Και επίσης κάποιους νηπιαγωγούς που βρίσκονται στο τμήμα ένταξης, ως δουλεύουν στην παράλληλη στήριξη.

Τα βασικά στοιχεία για τις επιμορφώσεις. Τι επιμορφώσεις έχουν κάνει οι εκπαιδευτικοί. Βλέπουμε όπως και στην περίπτωση της πρωτοβάθμιας που είδαμε προηγουμένως ότι η ταχύρρυθμη επιμόρφωση, η ενδοσχολική, σεμιναριακή, σε ημερίδες ή διημερίδες, χωρίς άδεια και με ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, το ποσοστό είναι πάρα πολύ μεγάλο. 90,14. Όπως και στην περίπτωση των δασκάλων βλέπουμε εδώ πέρα πάρα πολλοί εκπαιδευτικοί επιλέγουν αυτή τη μορφή επιμόρφωσης γιατί είναι σύντομη, προφανώς μικρής διάρκειας, μπορεί να γίνει στα πλαίσια του σχολείου, δεν απαιτείται άδεια και επίσης δεν απαιτεί αυξημένες ευθύνες εφόσον οι εκπαιδευτικοί δεν δικαιούνται άδεια σε σχέση μ' αυτήν, άρα λοιπόν θέλουν κάτι σύντομο, άμεσο, το οποίο θα μπορεί να ανταποκρίνεται και άμεσα στις ανάγκες τους.

Στην επιμόρφωση σε σχέση με τα ΠΕΚ έχουμε ένα ποσοστό 62,47, προφανώς αυτό αφορά τους παλιότερους εκπαιδευτικούς με περισσότερα χρόνια υπηρεσίας διότι τα ΠΕΚ έχουν καταργηθεί, όπως ειπώθηκε από το 2010, είναι, δηλαδή, ένας θεσμός ο οποίος δεν υπάρχει πια και κυρίως θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι τα ΠΕΚ και στην εισαγωγική επιμόρφωση αλλά και στην επιμόρφωση γινότανε τρίμηνα για αρκετά χρόνια και με απαλλαγή απ' τα διδακτικά καθήκοντα, δεν το έχουμε αυτό, λοιπόν, σήμερα, με την επιμόρφωση με την ευθύνη δημόσιου πανεπιστημιακού ιδρύματος χωρίς χρηματικό κόστος βλέπουμε ότι υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό, το 38,08%, με την ευθύνη του ιδιωτικού φορέα, επίσης, έχουμε ένα σημαντικό ποσοστό, νομίζω απ' ό,τι θυμάμαι από τα αποτελέσματα της έρευνας στους δασκάλους είναι μεγαλύτερο στην περίπτωση των νηπιαγωγών, 37,26, ίσως είναι και σημαντικά μεγαλύτερο.

Με χρηματικό κόστος, επίσης, έχουμε ένα σημαντικό ποσοστό, 29,32%, και αυτό εκτιμούμε ότι οφείλεται στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια έχουνε εκπονηθεί και έχουνε προγραμματιστεί πολλά προγράμματα με ευθύνη πανεπιστημιακών ιδρυμάτων, τα οποία προσφέρουν επιμόρφωση με κόστος, άρα λοιπόν βλέπουμε ότι ένας σημαντικός αριθμός των εκπαιδευτικών επιλέγει και αυτού του τύπου την επιμόρφωση. Την επιμόρφωση μετεκπαίδευση θα πρέπει να την πούμε φαντάζομαι εδώ πέρα, προφανώς που σχετίζεται με το Διδασκαλείο, έχουμε ένα ποσοστό 20%, που αφορά προφανώς συναδέλφισσες με περισσότερα χρόνια υπηρεσίας, εφόσον το Διδασκαλείο δεν υπάρχει από το 2010 και μετά, ένα πολύ μικρό ποσοστό ΣΕΛΔΕ και άλλου τύπου επιμόρφωση η οποία δεν προσδιορίστηκε, έχουμε ένα ποσοστό.

Στην επόμενη διαφάνεια έχουμε τους λόγους για τους οποίους επιλέγουνε οι εκπαιδευτικοί την επιμόρφωση. Και εδώ βλέπουμε αναφορές και σημεία σύγκλισης με τους δασκάλους του δημοτικού σχολείου, δηλαδή η απόκτηση γνώσεων σε νέα πεδία για την εκπαίδευση, μια ερώτηση που έχει βέβαια μια γενίκευση αλλά βλέπουμε ότι κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό, στη βοήθεια στην καθημερινή πράξη, αυτό προτάσσεται ως ένας πολύ σημαντικός παράγοντας, δηλαδή τι παιδαγωγικά εργαλεία ουσιαστικά θα μπορεί αυτή η επιμόρφωση να προσφέρει ούτως ώστε να βοηθήσει και να δώσει λύσεις μέσα στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη, για την ικανοποίηση προσωπικών μορφωτικών αγαθών, όχι υποχρεωτικά σχετιζόμενο με την εκπαιδευτική διαδικασία. Εδώ νομίζω ότι υπάρχει μια ανάγκη να προσδιορίσουμε τι ακριβώς εννοούμε το όχι υποχρεωτικά σχετιζόμενο με την εκπαιδευτική διαδικασία,

δηλαδή τι ακριβώς εκτιμούν οι εκπαιδευτικοί ότι είναι αυτό, παρόλα αυτά βλέπουμε ότι κατέχει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό.

Η εξειδίκευση σε συγκεκριμένο γνωστικό τομέα, η επαφή και η γνωριμία - ανταλλαγή απόψεων με τους εκπαιδευτικούς, επίσης, προτάσσεται σαν κάτι πολύ σημαντικό, βλέπετε ότι δεν έχουμε πολύ μεγάλες αποκλίσεις σ' αυτά. Για την αναπλήρωση κενών της βασικής τους κατάρτισης, για την προετοιμασία τους σε προγραμματισμένες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, το είδαμε και αυτό και στην πρωτοβάθμια λόγω των αλλαγών, των συνεχιζόμενων αλλαγών και των εντάσεων προφανώς που παρατηρούνται τα τελευταία χρόνια στο εκπαιδευτικό σύστημα, βλέπουμε ότι υπάρχει αυτή η ανάγκη και προτάσσεται απ' τους εκπαιδευτικούς, και αρχίζει σιγά-σιγά και χαμηλώνουνε, ας πούμε, οι προτιμήσεις σε σχέση με την επαγγελματική εξέλιξη ως πρόσθετο επαγγελματικό δικαίωμα και αρκετά χαμηλά πάει πλέον η πρόσθετη μοριοδότηση, η αναγνώριση ενός επιπλέον πτυχίου, η δυνατότητα διοικητικής εξέλιξης σε θέσεις ευθύνης, η αύξηση μισθού.

Νομίζω ανάλογα ευρήματα σε σημαντικό βαθμό, όσο μπόρεσα να το παρακολουθήσω, είχαμε και στους δασκάλους και τις δασκάλες του δημοτικού σχολείου.

Εδώ έχουμε τους λόγους επιλογής της επιμόρφωσης σε μια διασταύρωση μεταξύ αναπληρωτών και μονίμων εκπαιδευτικών. Δεν βλέπουμε πολύ μεγάλες αποκλίσεις, οι μεγαλύτερες αποκλίσεις εμφανίζονται εκεί που βλέπετε τα βελάκια, δηλαδή για την επαγγελματική μου εξέλιξη, στο ως ένα πρόσθετο επαγγελματικό δικαίωμα, για την πρόσθετη μοριοδότηση, το βλέπετε αυτό, είναι εκεί η διαφορά είναι αρκετά μεγαλύτερη και για την αναγνώριση ενός επιπλέον πτυχίου.

Προφανώς εδώ πέρα οι ανασφαλείς σχέσεις εργασίας που δημιουργούνται στους αναπληρωτές και η ανάγκη και η απαίτηση πλέον του συστήματος για να έχουν πρόσθετα προσόντα, ούτως ώστε να εξασφαλίσουν συντομότερα μια θέση στο Δημόσιο, παρακινεί τις νεότερες συναδέλφισσες σε σχέση με το να αποκτήσουνε κάποια τυπικά προσόντα για να μπορέσουνε να έχουνε έναν άμεσο και πιο γρήγορο διορισμό.

Σε σχέση με τα χρόνια υπηρεσίας, επίσης, δεν βλέπουμε πολύ μεγάλες διαφοροποιήσεις παρά μόνο στο κομμάτι της επαγγελματικής τους εξέλιξης, όπου βλέπουμε ότι οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι έχουν δουλέψει από 0 έως 5 χρόνια το προτάσσουν ως σημαντικό λόγο επιλογής της επιμόρφωσής τους, επίσης ως ένα

πρόσθετο επαγγελματικό δικαίωμα, προφανώς εδώ πέρα και αυτή η κατηγορία είναι αρκετά ψηλά, για την πρόσθετη μοριοδότηση και για την αναγνώριση ενός επιπλέον πτυχίου.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι στις νεότερες συναδέλφους και συναδέλφισσες παρατηρείται το φαινόμενο να ζητούν από την επιμόρφωση και ένα πρόσθετο επαγγελματικό προσόν.

Εδώ, επίσης, έχουμε μια συμφωνία νομίζω πάλι με τους δασκάλους του δημοτικού σε σχέση με τους φορείς της υλοποίησης των επιμορφώσεων. Βλέπουμε ότι το πανεπιστήμιο κατέχει εδώ πέρα την πρώτη θέση σε σχέση με το τι επιθυμούν οι εκπαιδευτικοί, από πού επιθυμούν οι εκπαιδευτικοί να έχουν την επιμόρφωση την οποία χρειάζονται, τα Παιδαγωγικά Τμήματα βέβαια των Πανεπιστημίων κατέχουν την πρώτη θέση και νομίζω ότι και το δεύτερο ερώτημα, δηλαδή για τα Διδασκαλεία, επίσης συνδέεται με το πρώτο διότι, όπως γνωρίζουμε, την ευθύνη για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών την είχαν τα Διδασκαλεία. Την είχαν τα Πανεπιστήμια, συγγώμη.

Άρα λοιπόν εδώ βλέπουμε ότι το Πανεπιστήμιο έχει ένα κεντρικό ρόλο στην επιμόρφωση και στις επιθυμίες ας πούμε των εκπαιδευτικών, το κύρος του Πανεπιστημίου και το γόητρο προφανώς αλλά και η ποιότητα της δουλειάς που γίνεται προφανώς είναι αρκετά ελκυστική για τους εκπαιδευτικούς στο να δεχθούν επιμόρφωση από κει, πιο χαμηλά πάει από τους συντονιστές εκπαιδευτικού έργου, νομίζω ότι στους δασκάλους αυτό ήτανε πιο χαμηλά, αυτή η επιθυμία τους, από τη ΔΟΕ βεβαίως που κρατάει ένα σημαντικό ποσοστό και νομίζω ότι είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον γιατί φαίνεται ότι κερδίζει την εμπιστοσύνη των συναδέλφων ως φορέας ο οποίος μπορεί να αναλάβει την επιμόρφωσή τους, από ομάδες, επίσης, εκπαιδευτικών που έχουν εμπειρία σε κάποιο θέμα, από άτυπες ομάδες που εννοούνται εδώ πέρα προφανώς, που βρίσκονται και έξω από το πλαίσιο του σχολείου τους, γιατί παρακάτω υπάρχει ερώτημα σε σχέση με το ενδοσχολικό πλαίσιο, το ΙΕΠ είναι λίγο πιο χαμηλά.

Είναι ενδιαφέρον το ότι από τον Σύλλογο Διδασκόντων του σχολείου και απ' την ίδια σχολική μονάδα αυτή η κουλτούρα επιμόρφωσης δεν εμφανίζεται ως ισχυρό αίτημα από τους εκπαιδευτικούς, ούτε ως επιθυμία, ενώ θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι στο νηπιαγωγεία έχουνε ολιγομελή μέλη στο Σύλλογο Διδασκόντων, δεν είναι ακριβώς το ίδιο με το δημοτικό σχολείο, από άλλους ιδιωτικούς φορείς, επίσης, είναι πάρα πολύ χαμηλά και ακόμα πιο χαμηλά, ανάλογα το είδαμε νομίζω και

στην πρωτοβάθμια, από τους διευθυντές προϊσταμένους του σχολείου και του νηπιαγωγείου.

Φαίνεται εδώ πέρα ότι οι διευθυντές, οι προϊστάμενοι του σχολείου, οι προϊστάμενοι μάλλον και οι προϊστάμενες του νηπιαγωγείου δεν θεωρούνται στις επιθυμίες των εκπαιδευτικών, δεν είναι κάτι το οποίο θα μπορούσε να παρέχει επιμόρφωση μέσα στο πλαίσιο το οποίο εργάζονται.

Σε σχέση με τις αναπληρώτριες και τις μόνιμες συναδέλφισσες. Βλέπουμε κάποιες διαφοροποιήσεις σε σχέση με τα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, που είναι αποκλειστικά για την επιμόρφωση, όπως ήταν τα Διδασκαλεία, βλέπετε οι μόνιμες συναδέλφισσες που προφανώς είχαν και την εμπειρία των Διδασκαλείων έχουν μια διαφοροποίηση θετική στο ότι τα Διδασκαλεία πρέπει να παραμείνουν με τον τρόπο που λειτουργούν και να είναι χωρίς επιμόρφωσης, από τη ΔΟΕ επίσης έχουμε μια διαφοροποίηση, πάντα από μέρους των μονίμων εκπαιδευτικών και τέλος από ομάδες εκπαιδευτικών που έχουν εμπειρία σε ένα θέμα, αυτή η διαφοροποίηση είναι ακόμα μεγαλύτερη σε σχέση με τις αναπληρώτριες.

Σε σχέση με τους φορείς, επίσης, εδώ δεν βλέπουμε πολύ μεγάλες διαφοροποιήσεις, δηλαδή αυτή η διασταύρωση, που έχει γίνει ανάμεσα..., σε σχέση με τους μονίμους και τους αναπληρωτές δεν βλέπουμε, νομίζω, αξιοσημείωτα στατιστικά στοιχεία, νομίζω να την περάσουμε αυτή τη διαφάνεια και να μείνουμε λίγο εδώ παραπάνω. Στην επαναλειτουργία των Διδασκαλείων και στην περιοδικότητα της επιμόρφωσης.

Ξέρουμε από το '10 ανεστάλη η λειτουργία των Διδασκαλείων η οποία ήταν διετής με απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα και ένα από τα αιτήματα του κλάδου και ιδιαίτερα της ΔΟΕ είναι η επαναλειτουργία αυτών των Διδασκαλείων. Το πολύ σημαντικό εδώ πέρα είναι ότι το Διδασκαλείο ουσιαστικά προέβλεπαν η μετεκπαίδευση αυτή την απαλλαγή απ' τα διδακτικά καθήκοντα. Άρα λοιπόν ένα τεράστιο ποσοστό, το 93,15, πολύ μεγάλο ποσοστό, επιλέγει πολύ, κυρίως πολύ, αλλά αρκετά την επιμόρφωση μέσω Διδασκαλείων, ζητά, δηλαδή, την επαναλειτουργία των Διδασκαλείων.

Θεωρούμε ότι οι συνάδελφοι αισθάνονται την ανάγκη ότι για να είναι μια ουσιαστική επιμόρφωση θα πρέπει να γίνει απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα, βεβαίως να είναι με απολαβές και να πάρει ο εκπαιδευτικός μία απόσταση από την καθημερινότητα της εκπαιδευτικής πράξης.

Επίσης, διατυπώνεται η άποψη ότι όλοι και όλες οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να ανατροφοδοτούνται κάθε 7 με 10 χρόνια, συμμετέχοντας σε ουσιαστικές επιμορφωτικές διαδικασίες με απαλλαγή φυσικά απ' τα διδακτικά τους καθήκοντα.

Αυτή η περιοδικότητα της επιμόρφωσης, η οποία εμφανίζεται και στους δασκάλους όπως είδαμε, είναι επιθυμία για πάρα πολλούς εκπαιδευτικούς σε ποσοστό 97,53%, ζητούνε να μην υπάρχει μόνο μία επιμόρφωση κατά τη διάρκεια, με απαλλαγή απ' τα καθήκοντα προφανώς κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου αλλά να επανέρχεται αυτή περιοδικά τουλάχιστον 2 με 3 φορές κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου.

Η μορφή και η διάρκεια της επιμόρφωσης, προφανώς προτάσσεται η απαλλαγή από τα διδακτικά καθήκοντα, ζητείται απ' τους εκπαιδευτικούς να είναι δωρεάν και να είναι προαιρετική, επίσης να μην είναι υποχρεωτική, δηλαδή βλέπουμε ότι εδώ πέρα οι απόψεις είναι μοιρασμένες αρκετά, δηλαδή 27,37 ζητούν να είναι υποχρεωτική, το 25,21 να είναι λιγότερο, δηλαδή μοιράζονται οι απόψεις σε σχέση ότι αν θα πρέπει να είναι υποχρεωτική ή όχι, να γίνεται στον ελεύθερο χρόνο, απογεύματα και Σαββατοκύριακο, καθόλου απαντά το 75,89%, δηλαδή να γίνεται σεβαστός ο χρόνος των εκπαιδευτικών, δηλαδή να γίνεται εντός του εργασιακού ωραρίου, έτσι το καταλαβαίνω εγώ, έτσι το ζητάνε οι εκπαιδευτικοί, να συμβάλλει στην αύξηση του μισθού, ένα ποσοστό 67,67% λέει ότι πρέπει να συμβάλλει, το 38,90 πολύ και το 28,77 αρκετά.

Άρα λοιπόν υπάρχει ένα ποσοστό σημαντικό το οποίο θεωρεί ότι η επιμόρφωση πρέπει να συμβάλλει στην αύξηση του μισθού. Στο να είναι ταχύρρυθμη επίσης επιλέγει το 59,18 των εκπαιδευτικών, στο να είναι ταχύρρυθμη αυτή η επιμόρφωση. Δεν έχουμε εδώ μια διασταύρωση σε σχέση αν αυτή η ταχύρρυθμη, αν δεν ήτανε..., αν είναι με απαλλαγή απ' τα καθήκοντα ή όχι, εδώ θα ήταν χρήσιμο να το δούμε αυτό.

Επίσης ένα πολύ σημαντικό ποσοστό και νομίζω ότι αυτό πρέπει να το κρατήσουμε και να το σχολιάσουμε μετά, κα Ανδρούσου, και από την εμπειρία σας που έχετε απ' την επιμόρφωση, επιλέγει ένα ποσοστό 89,04% η επιμόρφωση να έχει βιωματικό χαρακτήρα. Και επίσης να είναι περιοδική και να επαναλαμβάνεται σε τακτά χρονικά διαστήματα, το είπαμε αυτό, σε πολύ μεγάλο ποσοστό, 90,13%.

Σε σχέση και με τη μορφή και με τη διάρκεια νομίζω ότι δεν έχουμε πολύ σοβαρές διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις αναπληρώτριες, νομίζω δεν είναι

απαραίτητο να εξηγήσουμε αυτή τη διαφάνεια, άλλωστε τα στοιχεία μπορεί να τα διαθέσει η Ομοσπονδία, να μην καθυστερήσουμε σ' αυτό, έχουμε κάποιες αλλαγές σε σχέση με την απαλλαγή απ' τα διδακτικά καθήκοντα, κάποιες μικρές διαφοροποιήσεις και αν θα πρέπει να είναι ταχύρρυθμη ή όχι.

Επίσης με τα χρόνια υπηρεσίας δεν βλέπουμε σημαντικές διαφοροποιήσεις, το πιο σημαντικό είναι η απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα, όπου εδώ πέρα βλέπουμε ότι καθώς περνάν τα χρόνια και οι παλιότερες συναδέλφισσες ζητάνε πιο έντονα την απαλλαγή από τα διδακτικά τους καθήκοντα.

Πάμε σ' αυτή τη διαφάνεια όπου προσπαθούμε να προσδιορίσουμε με τα ερωτήματά μας την έννοια της ουσιαστικής επιμορφωτικής διαδικασίας έτσι όπως την θέτουν οι εκπαιδευτικοί. Ως φορέα επιμόρφωσης επιλέγουν καταρχήν, όπως είπαμε, τα πανεπιστήμια. Ακολουθεί αρκετά πιο χαμηλά το Υπουργείο Παιδείας, άλλη κρατική χορήγηση και άλλοι ιδιωτικοί φορείς.

Η διάρκεια της επιμόρφωσης για τους εκπαιδευτικούς θα πρέπει να είναι ετήσια σε ποσοστό 38,08, τρίμηνη για εκπαιδευτικούς σε ποσοστό 29,59, εξάμηνη σε μικρότερο ποσοστό και σε μικρότερο ακόμα ποσοστό διετής.

Πολύ ισχυρή είναι η άποψη και η θέση των εκπαιδευτικών ότι η επιμόρφωση θα πρέπει να 'ναι κυκλικά επαναλαμβανόμενη και να είναι για όλους, δηλαδή να μην γίνεται μια επιλογή με βάση κριτήρια, να αφορά όλους τους εκπαιδευτικούς.

Επίσης το περιεχόμενο της επιμόρφωσης θα πρέπει να σχετίζεται από περιεχόμενο που διαμορφώνουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί. Όχι από περιεχόμενο το οποίο επιβάλλεται είτε απ' το Υπουργείο Παιδείας ή ακόμα και απ' τα Πανεπιστήμια. Ένα πολύ μικρό ποσοστό θεωρεί ότι οι θεματικές θα πρέπει να προσδιορίζονται από τα Πανεπιστήμια, το ποσοστό αυτό είναι 15,89%.

Επίσης, η πιστοποίηση της επιμόρφωσης για κάποιους εκπαιδευτικούς θα πρέπει να οδηγεί σε παροχή εξειδίκευσης, σε κάποιους άλλους στην παροχή μορίων, στην παροχή κάποιας βεβαίωσης ή κάποιου τίτλου. Το κόστος βέβαια στο μεγαλύτερο ποσοστό των εκπαιδευτικών απαντούν ότι θα πρέπει να είναι δωρεάν ή μια επιδότηση και ένα πολύ μικρό ποσοστό μας λέει ότι θα πρέπει να πληρώνουν κάποια χρήματα για την επιμόρφωση.

Ως προς τη θεματολογία που προτείνουν σε ερωτήματα που τέθηκαν όμως στους εκπαιδευτικούς με βάση αυτά που βλέπετε και απαντούν ότι η

επιμόρφωση πρέπει να επικεντρωθεί στους παιδαγωγούς της νέας αγωγής και στα παιδαγωγικά τους μοντέλα σε μεγαλύτερο ποσοστό, να έχει σχέση με τις νέες τεχνολογίες και τα ψηφιακά μέσα στην εκπαίδευση, αυτό έχει, επίσης, ένα πολύ υψηλό ποσοστό, να γίνεται σε θέματα που επιλέγουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί και είναι άσχετα με την εκπαίδευση, αυτό επαναλαμβάνω θα πρέπει λίγο να το δούμε τι ακριβώς σημαίνει σε θέματα άσχετα με την εκπαίδευση, να έχει σαν αντικείμενο κάποια απ' τα σχολικά μαθήματα και τη διδακτική τους, επίσης, και να εστιάζει σε αναλυτικά προγράμματα σε μεγάλο ποσοστό.

Επίσης η προτεινόμενη θεματολογία δεν διαφέρει πολύ ανάμεσα στους αναπληρωτές και στους μόνιμους εκπαιδευτικούς, προτάσσεται στους μόνιμους εκπαιδευτικούς οι νέες τεχνολογίες και τα ψηφιακά εργαλεία, ειδική αγωγή και συμπερίληψη, διαχείριση κρίσεων και συγκρούσεων, διδακτική μεθοδολογία, η συνεργασία με τους γονείς, δεν έχουμε εδώ, δηλαδή, πολύ σημαντικές και καθώς βέβαια προχωρούμε προς τα κάτω βλέπετε ότι όσο εξειδικεύουμε την επιμόρφωση αυτή τόσο το ποσοστό των εκπαιδευτικών, η επιλογή τους σε σχέση μ' αυτές τις εξειδικεύσεις αρχίζει και μειώνεται.

Το σημαντικό είναι οι νέες τεχνολογίες εδώ πέρα έχουνε μια πολύ κεντρική θέση κυρίως στους παλιότερους εκπαιδευτικούς, ενώ στους αναπληρωτές κυρίαρχο και νομίζω ότι, κα Ανδρούσου, αυτό το βλέπουμε και στους φοιτητές μας στο πανεπιστήμιο, ένα κυρίαρχο θέμα είναι η συνεργασία με τους γονείς. Δηλαδή βάζουν οι νέοι εκπαιδευτικοί και οι αναπληρώτριες εδώ πέρα, βέβαια δεν απαντήσανε πάρα πολλές σε σχέση με το δείγμα, αλλά απαντήσαν ότι η συνεργασία με τους γονείς είναι κυρίαρχο και μετά έρχεται η ειδική αγωγή, η συμπερίληψη, οι μαθησιακές δυσκολίες και μετά οι νέες τεχνολογίες οι οποίες προτάσσονται απ' τους μόνιμους εκπαιδευτικούς ως πολύ σημαντικός τομέας επιμόρφωσης.

Επίσης όταν απάντησαν ελεύθερα εδώ πέρα οι εκπαιδευτικοί, θεώρησαν ότι η διοίκηση και τα διοικητικά θέματα θα πρέπει να εντάσσονται στη διαδικασία της επιμόρφωσης, σε μεγάλο ποσοστό και στους αναπληρωτές και στους μόνιμους, η ψυχική ανθεκτικότητα μετά συνεχίζει, οι πρώτες βοήθειες, διαχείριση άγχους, τέχνη, ιστορία, τροπολογία κτλ., έχουνε ένα πολύ μικρότερο ποσοστό.

Βλέπουμε λοιπόν ότι υπάρχει μια αγωνία για επιμόρφωση στα διοικητικά θέματα, που συνδέεται προφανώς με το διοικητικό άγχος κυρίως των συναδέλφων εκείνων που έχουνε μια αυξημένη διοικητική ευθύνη σε σχέση με τη λειτουργία του

σχολείου τους, αλλά βλέπουμε να υπάρχει και στις αναπληρώτριες που πιθανόν όταν βρίσκονται και στην περιφέρεια να έχουνε και αυτές αυξημένα διοικητικά καθήκοντα.

Συμπερασματικά νομίζω ότι για να έχουμε και χρόνο για συζήτηση και, κα Ανδρούσου, θα σας δώσω αμέσως τον λόγο, θα ήθελα να πω πολύ γρήγορα ότι προτάσσεται απ' τους εκπαιδευτικούς η καθολική επιμόρφωση για όλους, με απαλλαγή απ' τα διδακτικά τους καθήκοντα και επίσης ζητούν την καθολικότητά της, για όλους τους εκπαιδευτικούς, ζητούνε η μετεκπαίδευση αυτή ή η επιμόρφωση να είναι χωρίς οικονομικό κόστος, με θεματολογία προσαρμοσμένη στις ανάγκες των επιμορφώμενων, δηλαδή να προσδιορίζεται από τους ίδιους τους επιμορφώμενους η θεματολογία στην οποία θα επιμορφωθούν, σε προτάσεις που επιλέγουν οι ίδιοι και βεβαίως να μην στοχεύει στην εξασφάλιση τυπικών προσόντων ή όχι μόνο τυπικών προσόντων αλλά σε μια ουσιαστική επιμόρφωση που θα δώσει απαντήσεις σε ζητήματα και προβλήματα της καθημερινότητας της εκπαιδευτικής πράξης, δεν είδαμε να παρατηρούνται πολύ σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των αναπληρωτών και των μονίμων και βεβαίως προτάσσεται από πολλές και διαφορετικές πλευρές η συμβολή της επιμόρφωσης στην καθημερινή εκπαιδευτική πράξη.

Άρα λοιπόν με βάση τα στοιχεία αυτά και νομίζω ότι μπορούμε να προχωρήσουμε με την Αλεξάνδρα την Ανδρούσου, να σχολιάσει λίγο τα αποτελέσματα περαιτέρω.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Πέτρο, ευχαριστώ πολύ. Νομίζω ότι αν δει κανείς από μακριά λίγο όλη αυτή την..., ξεφύγουμε λίγο απ' τους αριθμούς και που πολλές φορές είναι κουραστικοί αλλά ταυτοχρόνως οι αριθμοί είναι πάρα πολύ συχνά πολύ αποκαλυπτικοί.

Ένα ερωτηματολόγιο συμπληρώνεται από τους ανθρώπους σε ένα πολύ συγκεκριμένο κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό πλαίσιο και συγκεκριμένο. Θέλω να πω μ' αυτό ότι αυτά τα ερωτηματολόγια δόθηκαν την περσινή χρονιά και αποτυπώνουν για μένα, για πρώτη φορά είδα εγώ ένα ερωτηματολόγιο τόσο εκτεταμένο που απαντήθηκε και από πολλές συναδέλφισσες και συναδέλφους, που αποτυπώνει την περίοδο μετά το 2010. Για μένα το εύρημα κοινό και στους δασκάλους και διδασκάλισσες και σε μας, στις νηπιαγωγούς, νομίζω ότι είναι ότι οι συνάδελφοι εντοπίζουν πολύ σωστά ένα σημείο τομής στην εκπαιδευτική πολιτική και αλλαγής παραδείγματος.

Τι θέλω να πω μ' αυτό; Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι πριμοδοτούν όλοι και όλες το Διδασκαλείο, τα Διδασκαλεία, τα οποία έχει ανασταλεί η λειτουργία τους το 2010. Να πω εδώ εκ των έσω κάποιες πληροφορίες που είναι χρήσιμες να τις έχουμε, ότι όταν τα Διδασκαλεία ανεστάλη η λειτουργία τους για οικονομικούς λόγους, ζητήθηκε απ' τα Πανεπιστήμια και μετά από τις διαμαρτυρίες μας να κατατεθούν προτάσεις πώς θα μπορούσαν να μετασχηματιστούν τα Διδασκαλεία.

Και είχαμε, λοιπόν, προτείνει, είχαμε κάνει πολύ εκτεταμένες προτάσεις και διαβαθμισμένες, δηλαδή πώς θα μπορούσαμε με λιγότερη επιβάρυνση αλλά παράλα αυτά να φεύγουν οι άνθρωποι απ' την τάξη και ούτω καθεξής. Αυτό, δηλαδή, που αποτυπώνεται και στο αίτημά τους είναι ένα αίτημα που παραπέμπει σε μία κουλτούρα επιμόρφωσης η οποία χτίστηκε στην Ελλάδα και χτίστηκε μετά το κλείσιμο των Παιδαγωγικών Ακαδημιών και με το άνοιγμα των Παιδαγωγικών Τμημάτων, δηλαδή είναι ιστορικά μαζί αυτά τα δύο πράγματα, και άρα αυτό το αίτημα για τη μετεκπαίδευση ήτανε μία πάρα πολύ σωστή, ανεξαρτήτως περιεχομένου και λαθών πιθανόν, αλλά ήτανε μία πολύ σωστή οπτική γιατί; Γιατί βασιζόταν σ' αυτό που η σύγχρονη Παιδαγωγική μας λέει, ότι οποιαδήποτε επιμόρφωση οφείλει να έχει χαρακτηριστικά μετασχηματιστικής λογικής για ενήλικες και για ανθρώπους που είναι ήδη στο πεδίο.

Αυτή, λοιπόν, η ανάκληση της ανάμνησης και η επιθυμία να επανέλθουμε σε ένα τέτοιο μοντέλο, καταρχήν μου φαίνεται πάρα πολύ αισιόδοξο ότι οι εκπαιδευτικοί επιμένουν σε ένα τέτοιο μοντέλο και αισιόδοξο γιατί το μοντέλο αυτό δεν δείχνει αυτό που πιστεύουμε πολύ συχνά διάφοροι άνθρωποι, ότι φεύγουν από τα σχολεία δύο χρόνια και κάθονται κτλ. - κτλ. Κάθε άλλο. Δείχνει ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί αυτό που, όπως είδατε αργότερα, εμφανίζεται πολύ ψηλά στα αιτήματά τους και είναι σεμινάρια για την ψυχική ανθεκτικότητα.

Αυτό τι μας δείχνει; Μας δείχνει αυτό που μας δείχνουν και όλες οι διεθνείς έρευνες, ότι το εκπαιδευτικό επάγγελμα είναι το επάγγελμα που είναι από τα πολύ εκτεθειμένα στην εξουθένωση την επαγγελματική. Άρα η μετεκπαίδευση δούλεψε αποσυμπιεστικά κατά κάποιον τρόπο για τους ανθρώπους. Δηλαδή φεύγαν απ' το σχολείο, παίρνανε καινούργιες ιδέες, καταθέταν την εμπειρία τους, επεξεργαζόμασταν την εμπειρία τους, αναστοχαζόμασταν όλοι μαζί, ο πληθυντικός δεν είναι τυχαίος, γιατί μαθαίναμε πάρα πολλά απ' τους εκπαιδευτικούς την περίοδο της μετεκπαίδευσης.

Το δεύτερο χαρακτηριστικό, πέραν των Διδασκαλείων που σχετίζεται με την κρίση από το 2010 και μετά και κατά τη γνώμη μου είναι πολιτικό εύρημα

ταυτοχρόνως, είναι ότι είδαμε ότι οι συνάδελφοι, οι νεότεροι συνάδελφοι έχουν απαντήσει λιγότερο και στους δασκάλους και στους νηπιαγωγούς, είναι η εργασιακή επισφάλεια. Δηλαδή η μορφή των αναπληρωτών και αναπληρωτριών παραμένει μία μορφή εργασίας που... (κλειστά πρακτικά)

M. ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗΣ: Μάλλον κάποιο τεχνικό πρόβλημα έχει η κα Ανδρούσου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Πέτρο, θέλεις να πεις κάτι εσύ μέχρι να συνδεθεί; Δεν σε ακούμε.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Λέω να δω τι τεχνικό πρόβλημα υπάρχει, ένα λεπτό.

(Κλειστά πρακτικά)

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Θα χρησιμοποιήσουμε το δικό μου τηλέφωνο για να έχουμε ήχο.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Ναι, με συγχωρείτε πάρα πολύ. Σε κάποιους δεν αρέσουν αυτά που λέω μάλλον, γιατί πέφτει ξαφνικά, δεν ξέρω. Στους καιρούς που ζούμε. Λοιπόν, δεν ξέρω και πού κόπηκα πρέπει να πω τη μαύρη μου την αλήθεια γιατί ξαφνικά το είδα να πέφτει.

Είχα μιλήσει νομίζω για τα Διδασκαλεία έτσι κι αλλιώς, για την κρίση, για τον τρόπο που οι νέοι συνάδελφοι είναι σε επισφάλεια και άρα βρίσκονται πολύ συχνά σε δυσκολία να απαντήσουν και να τοποθετηθούν για διάφορα θέματα, τέλος ήθελα να πω, είχα αρχίσει να λέω ότι ένα άλλο ενδιαφέρον εύρημα που βρέθηκε και που είναι απότοκο της κρίσης κατά τη γνώμη μου και της καινούργιας πολιτικής για τα σχολεία, είναι το γεγονός ότι οι νηπιαγωγοί πολύ περισσότερο από τους δασκάλους και τις διδασκάλισσες τονίζουν την ανάγκη να επιμορφωθούν σε ζητήματα διοικητικά.

Αυτή η γραφειοκρατικοποίηση της εκπαίδευσης και πραγματικά η ελάττωση, η μείωση της παιδαγωγικής διάστασης της εκπαίδευσης, που τη ζούμε και στα πανεπιστήμια με οδυνηρό τρόπο οφείλω να πω, μοιάζει να μην είναι κάτι τυχαίο αλλά μοιάζει να είναι και λίγο μία τακτική η οποία, μία εκπαιδευτική πολιτική που φέρνει πια την εκπαίδευση να είναι σαν παροχή υπηρεσίας, σαν οι εκπαιδευόμενοι μαθητές και οι μαθήτριες, θα δανειστώ έναν όρο που κυκλοφορεί πολύ και με τις ΜΚΟ και όλα, σαν να είμαστε ωφελούμενοι, σαν να είναι ωφελούμενοι και ωφελούμενες υπηρεσιών και όχι μία διαδικασία και μία διεργασία ουσίας εκπαιδευτικής και μίας ανάγκης σφαιρικής και ολιστικής προσέγγισης της εκπαίδευσης.

Τέλος, θέλω να σχολιάσω δύο πράγματα. Ένα είναι το 89,4% των εκπαιδευτικών των νηπιαγωγείων, των συναδελφισσών μας, οι οποίες ζητούν οι

επιμορφώσεις να έχουνε βιωματικό χαρακτήρα. Νομίζω ότι αυτό προκύπτει από δύο λόγους. Ο ένας λόγος είναι προφανώς ότι υπάρχει πάντα μια διάσταση ανάμεσα στη θεωρία και στην πράξη και σε αυτό θα ξαναπώ για χιλιοστή φορά ότι τα Παιδαγωγικά Τμήματα έχουμε μία σοβαρή ευθύνη γιατί πολύ συχνά δίνουμε πολλή έμφαση σε θεωρητικοποίηση των γνώσεων και λιγότερο στη γέφυρα ανάμεσα στις δύο και αυτό γιατί οι μορφές εκπαίδευσης στα πανεπιστήμια είναι πολύ λιγότερο βιωματικές απ' όσο όφειλαν να είναι, ούτως ώστε ο εκπαιδευμένος νέος συνάδελφος / η νέα συνάδελφος να μπει στο σχολείο και να αισθάνεται την άνεση να δουλέψει και να πατάει στα πόδια του.

Εδώ, λοιπόν, νομίζω ότι υπάρχει πολὺς δρόμος να γίνει συνεργασίας πανεπιστημίων και σχολείων, συνεργασίας που να μην εμποδίζεται από γραφειοκρατίες και από παρεμβάσεις τύπου σύστημα ΕΡΓΑΝΗ, τύπου δεν θέλω να αναφερθώ σε πολλά τέτοια πράγματα που είναι του επαγγέλματός μας αλλά πολύ οδυνηρά για να φτάσουμε να κάνουμε αυτή τη γέφυρα, δηλαδή μπαίνουνε τρομακτικά διοικητικά εμπόδια και να πω ότι το πολύ υψηλό ποσοστό, τέλος, των νέων τεχνολογιών στα μάτια μου συνδέεται απολύτως με την περίοδο του covid, και εκεί θεωρώ ότι είναι κάτι πάρα πολύ χρήσιμο, αρκεί οι νέες τεχνολογίες να μην παρουσιάζονται σαν ένα δεκανίκι, αλλά να αποτελούν μία ουσιαστική σχέση με την εκπαιδευτική διαδικασία και να δηλώσω ότι το μικρό ποσοστό για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση θεωρώ ότι με εξέπληξε και μένα, το κουβεντιάσαμε και με τον Πέτρο πολλές φορές και άλλες συναδέλφους και θεωρώ ότι εδώ η ερμηνεία είναι αρκετά δύσκολη να δοθεί.

Τι θέλω να πω μ' αυτό; Δεν ξέρω αν, γιατί θεωρούν ότι έχουνε εκπαιδευτεί, δεν είμαι καθόλου σίγουρη. Δεν είμαι, επίσης, καθόλου σίγουρη τι βάζουμε κάτω από τη λέξη διαπολιτισμική, γιατί όλα αυτά τα χρόνια που ζω και εργάζομαι βλέπω προγράμματα διαπολιτισμικής που στα δικά μου μάτια που υποτίθεται ότι έχω και μία σχετική ειδίκευση ας πούμε δεν μοιάζουν, δεν προσομοιάζουν μ' αυτό που θα έλεγα εγώ διαπολιτισμική. Άρα μου φαίνεται ότι και ο όρος ενδεχομένως είναι λίγο ασαφής, ενώ είδα ότι η συμπερίληψη είναι πιο ψηλά.

Μ' αυτό θα κλείσω, λέγοντας ότι χαίρομαι πάρα πολύ για άλλη μια φορά για την πρωτοβουλία της ΔΟΕ και καλώ τη ΔΟΕ να κρατήσει μία τακτική, τακτική στον χρόνο εννοώ, επανεξέταση όλων των αυτών των ζητημάτων και πια όχι μόνο με ερωτηματολόγια αλλά και με συζητήσεις και με συνεντεύξεις, ούτως ώστε να έχουμε και περισσότερα ποιοτικά στοιχεία και αυτή η διαδικασία και η πρωτοβουλία σας να

αποτελέσει ένα εφαλτήριο για να έχουμε καλύτερες, ουσιαστικότερες και εποικοδομητικές για όλες τις πλευρές συνεργασίες και συνέργειες μεταξύ μας.

Σας ευχαριστούμε για άλλη μια φορά πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Εμείς ευχαριστούμε και σίγουρα και οι προτάσεις που καταθέσατε τώρα στο τέλος είναι πολύ χρήσιμες για το μέλλον, πολλά έχουμε να μάθουμε απ' αυτή τη διαδικασία που έχουμε ξεκινήσει και ευτυχώς ξεκίνησε για πρώτη φορά πριν από την ατυχή συγκυρία θα έλεγα της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης του Νόμου 4692 και στη συνέχεια του 4823, από μια άλλη συγκυρία να πω, ήταν η αφορμή, από την αξιολόγηση σε παλιότερη μορφή αλλά και από την προσπάθεια συγχώνευσης παλιότερα των τμημάτων των νηπιαγωγών με αυτά των βρεφονηπιοκόμων, που είχαμε ανάλογες δια ζώσης τότε δράσεις και επικοινωνία.

Τώρα, υπάρχουν κάποια ερωτήματα που έχουν κατατεθεί και θα μου επιτρέψετε να σας τα μεταφέρω.

Θα ξεκινήσω μιας και κλείσαμε με τα νηπιαγωγεία σε κάποια απ' το τελευταίο που αναφέρεται ακριβώς στα νηπιαγωγεία. Λέει το ερώτημα ότι είδαμε ότι τα πρώτα προτεινόμενα θέματα επιμόρφωσης των νηπιαγωγών αφορούν τη διοίκηση και τη σχέση τους με τους γονείς που συνδέονται άμεσα με την ηγεσία. Αν δει κανείς τα προγράμματα σπουδών των τμημάτων νηπιαγωγών δεν υπάρχουν μαθήματα εκπαιδευτικής διοίκησης ηγεσίας σε προπτυχιακό επίπεδο, για ποιο λόγο συμβαίνει αυτό (;), είναι το ερώτημα. Αν θέλετε το σχολιάζετε, το απαντάτε.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Καταρχήν δεν είμαι τόσο σίγουρη, καταρχήν δεν ξέρω τι σημαίνει ηγεσία. Εγώ έχω και κάποιες επιφυλάξεις για τους όρους. Υπάρχουνε μαθήματα για τη διοίκηση στο δικό μας Πανεπιστήμιο και στο δικό μας Τμήμα, για τον τρόπο οργάνωσης π.χ. των νηπιαγωγείων, για το πώς διοικούνται και ούτω καθεξής.

Είναι αλήθεια ότι αυτό που λείπει περισσότερο στο πρόγραμμα σπουδών και είναι κάτι που το συζητάμε για να ενισχύσουμε αυτό τον τομέα είναι αυτή η σχέση με τους γονείς η οποία μοιάζει τα τελευταία χρόνια να αποτελεί ένα φοβερό, ένα ζήτημα δυσκολίας, συνεργασίας κτλ. - κτλ. Αυτό όντως δεν το έχουμε.

Νομίζω ότι είναι τόσο διεπιστημονικό το αντικείμενο της εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών και είναι αλήθεια ότι βάζουμε - βάζουμε θέματα και πάντα κάτι λείπει απ' αυτό που θα θέλαμε.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Να συμπληρώσω και εγώ εδώ ότι αν, δεν ξέρω τι ακριβώς θα προσδιορίσουμε σαν ηγεσία, δηλαδή αν προσδιορίζει η συνάδελφος και ρωτάει ως

πούμε για τον ρόλο ας πούμε της προϊσταμένης ή του διευθυντή της σχολικής μονάδας είναι ένα θέμα, αλλά αν προχωρά ζητήματα γενικότερης λειτουργίας, δομής και λειτουργίας, θεσμικής λειτουργίας ας πούμε των σχολείων και των νηπιαγωγείων, υπάρχει σχετικό μάθημα στην πρακτική άσκηση, γιατί η πρακτική άσκηση λειτουργεί κλιμακωτά από το δεύτερο μέχρι και το τέταρτο έτος και στο δεύτερο έτος συζητιούνται πάρα πολλά ζητήματα σε σχέση με τη δομή και λειτουργία και το θεσμικό πλαίσιο με το οποίο λειτουργεί το νηπιαγωγείο και γενικότερα το σχολείο και πρέπει να πω ότι εκεί πέρα έχουμε πολύ σοβαρά ερωτήματα και άγνοια από τους φοιτητές σε σχέση με το τι σημαίνει νηπιαγωγείο, σε ποια βαθμίδα εντάσσεται, πώς λειτουργεί. Τέτοια ζητήματα, δηλαδή, τα αναλύουμε στην πρακτική του δεύτερου έτους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Ωραία. Τα περισσότερα ερωτήματα αφορούν όλους, θα συνεχίσω με ένα πιο εξειδικευμένο που υπάρχει σε σχέση με την παρουσίαση που έκαναν η κα Καρακατσάνη και η κα Νικολοπούλου, που λέει ότι το χαμηλό ποσοστό ενδιαφέροντος για επιμόρφωση στη διαπολιτιστική εκπαίδευση μήπως είναι αποτέλεσμα του λιγοστού ενδιαφέροντος του κλάδου, για μια εκπαιδευτική διαδικασία η οποία είναι σαφώς πιο δύσκολη απ' τη συμβατική εκπαίδευση; Σε σχέση με το ό,τι αναφέρθηκε από την Παυλίνα τη Νικολοπούλου. Αν θέλετε να το σχολιάσετε.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Ναι. Καταρχάς θα έλεγα το εξής: ξεκινάει η συνάδελφος κάνοντας μία παραδοχή που εγώ τη θεωρώ αυθαίρετη. Υπάρχουν τάξεις αμιγείς; Σήμερα υπάρχουν τάξεις τυπικές που δεν έχουνε μέσα ούτε έναν μετανάστη, ούτε έναν πρόσφυγα, ούτε...; Για μένα κάθε τάξη αυτή τη στιγμή, αφού ζούμε μέσα σε ένα περιβάλλον που έχει αλλάξει πάρα πολύ, έχει στοιχεία διαπολιτισμικότητας.

Κατά συνέπεια, δεν συμφωνώ, δεν υπάρχουν αμιγείς τάξεις και τάξεις διαπολιτισμικές. Δεν υπάρχει αυτό το αμιγές. Κατά συνέπεια, τα ζητήματα της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης παρουσιάζονται σε κάθε τάξη. Άρα ένα είναι αυτό.

Το δεύτερο που έχω να πω είναι ότι οι εκπαιδευτικοί από την πρώτη στιγμή, αν δούμε λίγο το κίνημα των εκπαιδευτικών, αν δούμε το συνδικαλιστικό κίνημα, ζήτησε και απαίτησε μάλιστα οι μετανάστες και οι πρόσφυγες να βρεθούν στα πρωινά τμήματα, γεγονός που καταδεικνύει, κατά τη γνώμη μου, ότι καθόλου δεν βαριούνται να ασχοληθούν μ' αυτά τα ζητήματα, οι ίδιοι ζήτησαν να επιμορφωθούν, όπως θυμάμαι πολύ καλά σε παλαιότερες εποχές και οπωσδήποτε ζήτησαν οι μετανάστες και οι πρόσφυγες να βρεθούνε μέσα σ' αυτό που θα λέγαμε στις τάξεις τους. Στο πρωινό πρόγραμμα.

Και τέλος θα έλεγα ότι τα παιδαγωγικά εργαλεία που θα χρησιμοποιήσεις και οι παιδαγωγικές αρχές που θα χρησιμοποιήσεις στη διαπολιτισμική μπορεί να διαφοροποιούνται αλλά δεν είναι διαφορετικές απ' αυτές που ισχύουν για όλα τα παιδιά. Π.χ. εμείς με τη Δέσποινα που έχουμε ασχοληθεί με τη ΚΕΜΕ είναι πολύ γνωστό και η ΚΕΜΕ δεν εφάρμοζε κάτι διαφορετικό για τα παιδιά πρόσφυγες που ερχόντουσαν από την Ισπανία τότε τον καιρό εκείνο, διότι ήτανε καταδιωγμένα από τα παιδιά του Φράνκο. Όχι. Ό,τι εφάρμοζε για τους Γάλλους, εφάρμοζε και για τα παιδιά.

Δεν θεωρώ ότι χωρίζει ένα χάος τις παιδαγωγικές αρχές και τα παιδαγωγικά εργαλεία της διαπολιτισμικής, αντιθέτως θεωρώ ότι πάνω σε γενικές, κοινές αρχές συγκροτούνται οι διαφοροποιήσεις, οι αλλαγές κτλ. Κατά συνέπεια, θεωρώ ότι αδικεί, αδικεί τους εκπαιδευτικούς αυτό, πραγματικά τους αδικεί. Οι εκπαιδευτικοί δεν βαριούνται να ασχοληθούν με διαπολιτισμικά θέματα. Θεωρώ ότι είναι κάπως πιο κοντά, επιμένω, σ' αυτή την, ας το πούμε, απάντηση, η πρώτη απάντηση που έδωσα, την πρώτη σκέψη, που δώσαμε με τη Δέσποινα, τότε είχανε γίνει πολλά προγράμματα και ίσως γι' αυτό κάποτε υποχώρησαν.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Απλώς να συμπληρώσω λίγο γιατί νομίζω η ερώτηση περιλαμβάνει και ένα είδος βαθμού δυσκολίας που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευτικοί αν θυμάμαι καλά, διαβάσαμε νωρίτερα, νομίζω ότι θα ταυτιστώ με την Παυλίνα, έτσι κι αλλιώς το συζητήσαμε για να δίνουμε μια κοινή απάντηση, απλώς να πω και να συμφωνήσω με την Αλεξάνδρα την Ανδρούσου, ότι πολλές από τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών που χρήζουν μάλλον περαιτέρω επεξεργασία και ανάλυση και αν δούμε μια ποιοτική έρευνα θα έδινε μια καλύτερη επεξεργασία σε πολλά σημεία που ενδεχομένως φαίνονται λίγο προβληματικά.

Συμφωνώ όμως ότι υπάρχουν κοινά παιδαγωγικά εργαλεία και ενδεχομένως οι εκπαιδευτικοί να θεωρούν ότι απαντούν, ότι χρειάζονται γενικά εργαλεία περισσότερο που συνδέονται και με τα εργαλεία της παιδαγωγικής επιστήμης όπως αναφέρθηκε και στη δική μας επεξεργασία των ερωτηματολογίων.

Άρα δεν είναι, νομίζω, δυσκολία και νομίζω ότι όντως αδικεί λίγο τους εκπαιδευτικούς ο τρόπος που ίσως αποτυπώνεται εδώ. Ίσως να υπάρχει και ένα πρόβλημα κατανόησης ή που απαιτούσε περισσότερο επεξεργασία και ανάλυση απ' τη δική μας πλευρά. Αυτό. Ευχαριστούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Ωραία. Τώρα υπάρχουν ένα θέμα ερωτημάτων που το ένα καλύπτει το άλλο και έχει να κάνει με το πόσο καλύπτονται οι ανάγκες, η

επιμόρφωση των εκπαιδευτικών με την εξ αποστάσεως επιμόρφωσή τους μέσω του ΙΕΠ. Είναι το πρώτο ερώτημα, αν είναι αυτό αρκετό και μήπως θα έπρεπε να αρχίσουν ουσιαστικές δια ζώσης επιμορφώσεις με χρήσιμο υλικό και όχι κακομεταφρασμένες αντιγραφές, για να συμπληρωθεί από ένα επόμενο ερώτημα που λέει πάλι ότι αναπτύσσονται από το ΙΕΠ. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι είναι ικανό αυτό να συμβάλλει ουσιαστικά με επιμορφωτικές δράσεις που να αναθεωρήσουμε τους εκπαιδευτικούς και το σχολείο και επίσης ως προς αυτό επιδιώκει τη συνεργασία με τα παιδαγωγικά τμήματα; Είναι το ερώτημα αν το ΙΕΠ έχει επιδιώξει κάποια τέτοια συνεργασία.

Τι γνώμη έχετε για τις εξ αποστάσεως επιμορφώσεις που έχει αναπτύξει τα τελευταία δύο χρόνια το ΙΕΠ: εργαστήρια δεξιοτήτων, επιμόρφωση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αγγλικά στο νηπιαγωγείο και τώρα τα νέα αναλυτικά, που τείνουν να γίνουν κανόνας και πόσο πιστεύετε ότι αυτές έχουν συμβάλει σε μια ουσιαστική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Θεωρώ ότι είναι αρκετά, να το πω, προβληματικές, θεωρώ ότι όντως η εξ αποστάσεως, γενικά η εξ αποστάσεως διαδικασία από μόνη της δεν επαρκεί ως μορφωτική διαδικασία, σίγουρα οι ομάδες εκπαιδευτικών, η ανταλλαγή των εκπαιδευτικών, η αλληλεπίδραση των εκπαιδευτικών είναι αυτή που θα δώσει το μεγαλύτερο βάρος σε μια επιμορφωτική διαδικασία. Άρα από μόνες τους οι επιμορφωτικές διαδικασίες, πέρα από το γεγονός ότι όντως έχω διαπιστώσει και εγώ προσωπικά την προχειρότητα αλλά και την..., να πω αρκετά λάθη και προβλήματα που εντοπίζονται στο υλικό που έχει μοιραστεί.

Άρα θεωρώ, λοιπόν, ότι, προσωπική μου άποψη έτσι εκφράζω, έτσι κι αλλιώς δεν αποτυπώνονται αυτά στα ερωτηματολόγια, σήμερα κληθήκαμε να παρουσιάσουμε πιο πολύ τις απόψεις των εκπαιδευτικών μέσα από την έρευνα, ωστόσο θα είχε ενδιαφέρον να γίνει νέα έρευνα όσον αφορά το τι πιστεύουν οι εκπαιδευτικοί σήμερα όσον αφορά αυτές τις... και τα υβριδικά μοντέλα αλλά και τις εξ αποστάσεως που έχουν μπει πλέον στη ζωή μας και στο χώρο του πανεπιστημίου.

Τώρα όσον αφορά τη σύνδεση των πανεπιστημιακών τμημάτων, εγώ προέρχομαι από ένα όχι αμιγώς Παιδαγωγικό Τμήμα, ένα Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, θεωρώ ότι θα έπρεπε να υπάρχει όντως μια καλύτερη διασύνδεση του ΙΕΠ όσον αφορά τις ανάγκες των εκπαιδευτικών και νομίζω τέτοιες πρωτοβουλίες σαν της ΔΟΕ, όπως η σημερινή, θα βοηθούσε σε μια τέτοια αποτύπωση και να αφουγκραστούν και τα Παιδαγωγικά Τμήματα γενικά τις ανάγκες των εκπαιδευτικών.

Δεν ξέρω αν θέλεις κάτι να προσθέσεις.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Όχι. Φαντάζομαι ότι υπάρχουν και άλλα ερωτήματα σχετικά με το ΙΕΠ.

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Εγώ αν μπορώ να συμπληρώσω κάτι, ήθελα να πω καταρχήν ότι το δικό μας Τμήμα έβγαλε και μία διαμαρτυρία όταν δημοσιοποιήθηκαν τα εργαλεία και οι κακομεταφρασμένες..., κακομεταφρασμένες (;), δεν ξέρω και ακριβώς, δεν μπορώ να πω, δεν είχαμε ποτέ και καμία απάντηση απ' το ΙΕΠ, της εισαγωγικής υποχρεωτικής επιμόρφωσης. Υπήρχαν κείμενα και εργαλεία τα οποία ήταν τι να πω (;), ήτανε πολύ μακριά από οποιαδήποτε επιστημονική σημερινή τοποθέτηση των Παιδαγωγικών Τμημάτων και των Επιστημών της Αγωγής. Πολύ μεγάλη απόσταση.

Δεν ξέρω κατά πόσον το ΙΕΠ επιθυμεί μία συνεργασία με τα Πανεπιστημιακά Τμήματα, δεν μας έχει αποτανθεί επισήμως προς τα Παιδαγωγικά Τμήματα, εξ όσων γνωρίζω τα τελευταία χρόνια.

Θεωρώ ότι τα Παιδαγωγικά Τμήματα θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να αντιπροσωπεύονται στις Διοικούσες των Ιδρυμάτων αυτών με την έννοιαν ότι έχουνε, είναι και καθ' ύλην αρμόδια για μία σειρά από πράγματα όπως είναι και η παιδαγωγική και διδακτική επάρκεια, να μην το ανοίξουμε αυτό το θέμα, γιατί είναι πάρα πολύ θλιβερό.

Αυτό που θα 'θελα μόνο να πω είναι ότι η εξ αποστάσεως δεν είναι κατακριτέα μορφή επιμόρφωσης συλλήβδην και οριζόντια. Υπάρχουνε πολύ καλές επιμορφώσεις εξ αποστάσεως, πάρα πολύ κακές και το εξ αποστάσεως, το σύγχρονο ή το ασύγχρονο εξαρτάται με τι υλικό γίνεται και από ποιους ανθρώπους γίνεται.

Εμείς έχουμε μία πολύ καλή εμπειρία από μία δουλειά που κάνουμε στα πλαίσια επιμορφώσεων για τα θέματα προσφύγων και μεταναστών, σε συνεργασία με τη UNICEF και οφείλω να σας πω ότι επειδή έχουμε δουλέψει με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους και κυρίως επειδή έχουμε εντάξει πολλά βιωματικά και εξ αποστάσεως και δια ζώσης, δηλαδή έχουμε κάνει συνδυασμούς πολύ ενδιαφέροντες, και η συμμετοχική, η διάσταση είναι συμμετοχή, συνεργατική και χειραφετική για τους εκπαιδευτικούς, εκεί το εξ αποστάσεως τείνει να μην δυσκολεύει αλλά μερικές φορές να διευκολύνει γιατί οι άνθρωποι έχουνε εκατομμύρια δουλειές, γιατί αυτό γίνεται εκτός χρόνου εργασίας, γιατί - γιατί - γιατί, γιατί ζούμε στην Αθήνα που οι μετακινήσεις είναι πάρα πολύ δύσκολες και έχει και ένα πάρα πολύ θετικό το οποίο οφείλουμε να το δούμε, έχουμε συμπεριλάβει σ' αυτές τις επιμορφώσεις ανθρώπους εκπαιδευτικούς

που επιθυμούσαν από ακριτικά νησιά, από τη Δωδεκάνησο, από Μικρές Κυκλάδες, από μέρη, δηλαδή, που δεν θα μπορούσαμε ποτέ να φτάσουμε και δεν θα υπήρχε ικανός αριθμός για να επιμορφωθεί με έναν διαφορετικό τρόπο.

Για άλλη, λοιπόν, μια φορά θα πω ότι η επιμόρφωση είναι καλή ή κακή ανάλογα με το ποιος την οργανώνει, με ποια μεθοδολογικά εργαλεία, με ποιες βασικές παιδαγωγικές αρχές, πού στοχεύει και αν είναι κοντά στις ανάγκες των επιμορφούμενων. Αυτά είναι τα στοιχεία. Δεν μπορώ να πω θετικά - αρνητικά οριζόντια, έτσι; Ότι όλα αυτά είναι καλά και ούτε όλα τα δια ζώσης είναι πάντα καλά. Δηλαδή και για τα δύο μπορώ να έχω και καλές και κακές απόψεις, έχω πολλά χρόνια εμπειρία, άρα μπορώ, μου το επιτρέπω να το πω πια αυτό. Αυτά ήθελα συμπληρωματικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Αν κλείσαμε γι' αυτό προχωράμε στο επόμενο. Απευθύνεται πάλι σε όλους. Ποια είναι η γνώμη σας για την εισαγωγική επιμόρφωση των νεοδιόριστων και με τον τρόπο που γίνεται. Θεωρώ ότι πάλι σχετίζεται με τα προηγούμενα, δεν ξέρω αν χρειάζεται κάτι ιδιαίτερο επ' αυτού.

Το επόμενο έχει να κάνει στο ίδιο σκέλος, το δεύτερο σκέλος του ίδιου ερωτήματος, με τα Διδασκαλεία, οπότε θα το ομαδοποιήσω στο επόμενο ερώτημα που θα σας θέσω. Δεν ξέρω, νομίζω ότι αυτό το ερώτημα καλύφθηκε, εκτός αν εσείς θεωρείτε για τους νεοδιόριστους, δηλαδή, με όλα όσα ειπώθηκαν, γιατί αφορούσε η επιμόρφωση του ΙΕΠ αυτούς.

Τώρα, για τα Διδασκαλεία έχει μπει το ζήτημα ότι τα Διδασκαλεία, ότι αποτυπώθηκε στις απόψεις των εκπαιδευτικών ότι ο πιο ενδεδειγμένος τρόπος επιμόρφωσης είναι τα Διδασκαλεία και αυτό γιατί οι εκπαιδευτικοί μπορούν να έρθουν σε επαφή με τα Πανεπιστήμια αλλά και να αφιερώσουν χρόνο απερίσπαστα για διάβασμα. Τα Διδασκαλεία έχουν μπει σε αναστολή, δεν έχουν καταργηθεί, πώς πρέπει όλοι μαζί να κινηθούμε ώστε να επαναλειτουργήσουν;

Απ' την πλευρά της Ομοσπονδίας να απαντήσω ότι υπάρχει το αίτημα και οι επαφές και με την πανεπιστημιακή κοινότητα, η οποία ξέρουμε ότι θέτει το ζήτημα της επαναλειτουργίας, το είπε άλλωστε και η κα Ανδρούσου στις προτάσεις που κατέθεσαν. Δεν ξέρω τώρα τι έχει να προστεθεί από τους εισηγητές. Όποιος θέλει παίρνει τον λόγο.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Ναι, εγώ θα ήθελα να πω κάτι. Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι μαζί με την κατάργηση των Διδασκαλείων καταργήθηκαν και οι εκπαιδευτικές

άδειες στους εκπαιδευτικούς. Δηλαδή έχουμε άλλον έναν παράγοντα πάρα πολύ σημαντικό, δηλαδή ήταν μια ευκαιρία και αυτές οι άδειες πολλές φορές ήτανε και μακροχρόνιες, δηλαδή μπορεί να κρατούσαν 2, 3, 4 και 5 χρόνια, όταν κάποιος προχωρούσε σε διδακτορικό.

Άρα έχουμε ένα πλήρη αποκλεισμό των εκπαιδευτικών, παράλογο κατά τη γνώμη μου, παράλογο εντελώς, πλήρη αποκλεισμό των εκπαιδευτικών από μια τέτοιου είδους μετεκπαίδευση. Δηλαδή φανταστείτε έναν εκπαιδευτικό που δουλεύει 30 ή και 40 χρόνια πλέον, να μην έχει καμία δυνατότητα απολύτως παρά μόνο παίρνοντας άδεια άνευ αποδοχών, να μπορέσει να πάρει μια απόσταση από την τάξη και να μπορέσει να δει με μια διαφορετική ματιά το εκπαιδευτικό του έργο. Και όταν λέμε παίρνει μια απόσταση από την εκπαιδευτική πράξη δεν λέμε απλώς ότι δεν έχει τις ευθύνες της τάξης. Για να μπορέσει να υπάρξει μια ουσιαστική επιμόρφωση, να αναστοχαστεί ο εκπαιδευτικός πάνω σ' αυτά τα οποία έχει δουλέψει και έχει κάνει, για να μπορέσει να προσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίον θα επανέλθει, να συζητήσει με τους συναδέλφους όπως το ζητάνε, να μπορέσει να ανταλλάξει απόψεις, θέλει πραγματικά να πάρει μια απόσταση απ' την καθημερινότητα της τάξης.

Γνωρίζουμε καλά εμείς οι εκπαιδευτικοί ότι αυτή η καθημερινότητα ουσιαστικά μας απορροφά σε μια δίνη πολλές φορές, που δεν μας δίνει τη δυνατότητα ούτε καν να σκεφτούμε, πόσο μάλλον να γράψουμε, να σχεδιάσουμε, να συζητήσουμε, να μάθουμε.

Άρα λοιπόν το αίτημα αυτό και η βεβαίωση απευθύνεται και στη Διδασκαλική Ομοσπονδία, πρέπει να είναι πολύ ισχυρό και παράλληλα και με άλλα αιτήματα, δηλαδή την επαναφορά των εκπαιδευτικών αδειών, την επαναφορά των τρίμηνων έστω ΠΕΚ κτλ., δηλαδή διαφορετικές μορφές επιμόρφωσης κατά τη διάρκεια του εργασιακού βίου, που θα δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να πάρουν αυτή την απόσταση που είναι εντελώς απαραίτητη απ' την εκπαιδευτική τους πράξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Να σημειώσω τον Πέτρο τον Χαραβιτσιδίδη ότι είναι στο πλαίσιο των αιτημάτων της Ομοσπονδίας από τις ψηφισμένες θέσεις από το 2018 σχετικά με το ζήτημα, όπως και όλα όσα έχουν αναφερθεί, και για τις εκπαιδευτικές άδειες και για τα ΠΕΚ και για την κάθε είδους επιμόρφωση. Και μια συζήτηση για το ποιο θα είναι το πλαίσιο της επιμόρφωσης στη συνέχεια, της μετεκπαίδευσης στη συνέχεια.

Δεν ξέρω κάποιος αν θέλει τον λόγο.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Απλά θέλω να επαναλάβω πολύ σύντομα κάτι που το είπαμε και εμείς, το είπε και η άλλη ομάδα, δεν είναι μόνο ότι οι εκπαιδευτικοί παίρνουν απ' μια μακροχρόνια επιμόρφωση, δίνουν κιόλας. Η εξέλιξη της Παιδαγωγικής Επιστήμης απαιτεί την σύνδεση με την πράξη. Υπάρχουν επιστήμες όπως τα μαθηματικά που μπορεί να μην έχουν καμία σχέση με την πράξη, είναι μια αφαιρετική κατασκευή και να μπορούν να αντέξουν. Η ιατρική και η παιδαγωγική π.χ. δεν έχουν νόημα χωρίς την πράξη, δεν υπάρχουν χωρίς την πράξη.

Κατά συνέπεια, η παιδαγωγική έρευνα οφείλει να στραφεί προς την πράξη για να δει εάν θεμελιώνονται, εάν δικαιώνονται ή όχι οι στερεωτικές της προτάσεις. Όσο και να..., είναι υποχρεωτικό αυτό. Κατά συνέπεια η διακοπή της μετεκπαίδευσης δεν ήταν μόνο ένα πλήγμα σημαντικότερο για τους εκπαιδευτικούς, ήταν και ένα πλήγμα για την εξέλιξη αυτής της επιστήμης, γιατί δεν αντικαταστάθηκε από κάτι άλλο εξίσου σημαντικό για να μπορεί να έρχεται σε επικοινωνία ο κόσμος της θεωρίας με τον κόσμο της πράξης, με τον τρόπο που ερχόταν στη μετεκπαίδευση. Και αυτό είναι ένα πρόβλημα ευρύτερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Και βέβαια να προσθέσω ότι το αίτημα για την επαναλειτουργία ... αφορά όλους, γιατί μέχρι και το σταμάτημά τους δεν αφορούσε τις ειδικότητες, έτσι; Κάτι το οποίο ήταν αίτημα το να συμπεριληφθούν φυσικά στη διαδικασία της μετεκπαίδευσης.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Ναι, βέβαια. Μα νομίζω ότι αν δεν ζητά να έρθει ακριβώς όπως ήταν, μιας μορφής όμως μετεκπαίδευσης που ήταν μακροχρόνια, που έδινε εκπαιδευτική άδεια, που έχει τη δυνατότητα να γίνουν αυτές οι αλληλοεπιδράσεις. Αυτό ζητάει νομίζω και ο κλάδος. Και αυτό βγαίνει και από όσα επεξεργαστήκαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Υπάρχει κάποιο άλλο σχόλιο για το θέμα αυτό; Όχι. Προχωράμε. Λοιπόν, το επόμενο ερώτημα σας το μεταφέρω, η απόφαση των εκπαιδευτικών για τις υποχρεωτικές τους ανάγκες πόση αξιοπιστία και αυθεντικότητα μπορεί να έχουν σε ένα επιβαλλόμενο ασφυκτικό πλαίσιο από το σχολείο της αριστείας και της αξιολόγησης που επικεντρώνει στα διδακτικά πώς και όχι στο παιδαγωγικό τι και για ποιους, είναι το ερώτημα, οπότε νομίζω ότι δεν μπορεί να σκεφτεί με κάποιο άλλο, όποιος και να το σχολιάσει...

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Επιτρέψτε μου γιατί έχω..., είμαι στην ιστορία της Παιδαγωγικής και της εκπαίδευσης. Θεωρώ ότι δεν πρέπει να σκεφτόμαστε μόνο το τώρα. Ο εκπαιδευτικός κόσμος έχει δώσει μάχες και έχει ουσιαστικές παιδαγωγικές προτάσεις

και ουσιαστικές παιδαγωγικές πρακτικές και υλοποίηση και παραδώσει σε χρόνια πολύ πιο δύσκολα από τα σημερινά, όταν τα πλαίσια ήταν πολύ πιο ασφυκτικά, μπορώ να αναφέρω και δεν θα καταχραστώ τον χρόνο σας, δεν θα το κάνω αλλά αν χρειαστεί μπορούμε να αναφέρουμε παιδαγωγικές προτάσεις, παιδαγωγικές πρακτικές που εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα αμέσως μετά τον εμφύλιο, όταν τα πράγματα για τον εκπαιδευτικό κόσμο δεν ήταν απλά ασφυκτικά, ήταν τραγικά. Και όμως είχαν γίνει προτάσεις και είχαν εφαρμοστεί παιδαγωγικές και τεχνικές που μέχρι σήμερα θα μπορούσαν να ονομαστούν με μία και μόνο λέξη: λαμπρές.

Κατά συνέπεια, οι εκπαιδευτικοί δεν είναι όμηροι ενός περιβάλλοντος. Επηρεάζονται αλλά δεν είναι όμηροι. Κάθε τι διαμεσολαβείται μέσα από τον εκπαιδευτικό και από τη δική του θέληση να προχωρήσει προς την κατεύθυνση που εκείνος πιστεύει πως καλύπτει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Κάποια άλλη παρατήρηση επί του θέματος;

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Ναι, ήθελα να πω ότι δεν ξέρω ακριβώς ποια είναι, πώς θα μπορούσε κανείς να διαβάσει αυτή την ερώτηση, γιατί ενδεχομένως αυτό που θέλει να πει η συνάδελφος, δεν ξέρω εγώ σκέφτομαι, μεγαλοφώνως περισσότερο, είναι ότι ενδεχομένως οι απαντήσεις επηρεάζονται αυτή τη στιγμή από την αγωνία για την αξιολόγηση την οποία οι εκπαιδευτικοί ορθώς δεν δέχονται αυτή τη μορφή καθόλου.

Εγώ δεν είμαι σίγουρη ότι οι απαντήσεις επηρεάζονται από αυτό, γιατί πιστεύω ότι ο τρόπος με τον οποίο υποστηρίζουν τις ανάγκες επιμόρφωσης δεν συνάδει με την επιμόρφωση όπως αυτή επιβάλλεται από το Υπουργείο και όπως είπα και απ' την αρχή θεωρώ ότι ενώ απαξιώνονται απαντούν με ουσιαστικούς τρόπους και αυτό φαίνεται απ' το γεγονός ότι δεν κυνηγάν τα μόρια, δεν κυνηγάν την αύξηση του μισθού, αλλά κυνηγάν κάτι ουσιαστικό. Άρα περισσότερο προς αυτή την κατεύθυνση θα είχα την τάση να ερμηνεύσω αυτή την ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Ωραία. Τώρα, τα νέα αναλυτικά προγράμματα θα εφαρμοστούν απ' τη νέα σχολική χρονιά, οπωσδήποτε για τα νηπιαγωγεία, φυσικά αφορά όμως και για τα δημοτικά σχολεία. Χωρίς επιμόρφωση για την πλειοψηφία των νηπιαγωγών, ελάχιστοι έχουν παρακολουθήσει την επιμόρφωση η οποία έγινε η πρώτη καλοκαίρι και η δεύτερη γίνεται τώρα εις βάρος προσωπικού χρόνου των επιμορφούμενων, μια τέτοια αλλαγή που έχει να κάνει με τον τρόπο διδασκαλίας μπορεί να γίνει μ' αυτό τον τρόπο; Οι εκπαιδευτικοί τελικά είναι τα πειθήνια όργανα εκτέλεσης πολιτικών επιλογών; Αυτό νομίζω ότι σε ένα βαθμό συνδέεται και με τον

τρόπο της επιμόρφωσης, συζητήθηκε βέβαια πριν, αλλά νομίζω ότι αξίζει τον σχολιασμό.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Μπορώ να πω κάτι εγώ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Βεβαίως.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Καταρχήν θέλω να σας πω ειλικρινά ότι δεν έχω μελετήσει επαρκώς τα νέα αναλυτικά προγράμματα. Θέλει προφανώς μια συστηματική δουλειά και μελέτη, έχω παρακολουθήσει τις ημερίδες αλλά δεν την έχω μελετήσει εγώ προσωπικά.

Η αντίληψη, η εντύπωση την οποία έχω είναι ότι τα αναλυτικά αυτά προγράμματα κινούνται προς μια συντηρητικότερη κατεύθυνση απ' την προϋπάρχουσα, είναι κλειστά αναλυτικά προγράμματα με περιορισμένες δυνατότητες αυτενέργειας και δημιουργικότητας των εκπαιδευτικών.

Παρόλα αυτά νομίζω ότι αυτό που πρέπει να προτάξουμε ως εκπαιδευτικοί και να το συζητήσουμε και να το αναδείξουμε και μέσω των επιμορφώσεων, εφόσον το θέμα μας είναι αυτό, είναι η κριτική ματιά που πρέπει να έχει ο εκπαιδευτικός στο αναλυτικό πρόγραμμα. Δηλαδή τα αναλυτικά προγράμματα πολλές φορές πηγαίνουν και έρχονται και πολλές φορές βλέπουμε από πίσω και τις ιδεολογικές αφετηρίες τους, οι οποίες καθορίζονται πολλές φορές στον χρόνο και με βάση με το ποιος καθορίζει την επίσημη εκπαιδευτική πολιτική κάθε φορά, αλλά οι εκπαιδευτικοί νομίζω ότι έχουμε και τη δυνατότητα και την υποχρέωση να έχουμε μια κριτική ματιά μέσα σ' αυτά τα αναλυτικά προγράμματα, να επαναπροσδιορίζουμε το περιεχόμενό τους, ιδιαίτερα στο νηπιαγωγείο, μια που αναφερθήκαμε στο νηπιαγωγείο, γιατί τα περιθώρια ελευθερίας και οι ελεύθεροι χώροι είναι μεγαλύτεροι και μέσα απ' αυτή τη διαδικασία νομίζω ότι, μέσα σ' αυτή τη διαδικασία θα μπορούσε να βοηθήσει και η επιμόρφωση αλλά και η ίδια η ΔΟΕ, δίνοντας στους εκπαιδευτικούς και κατοχυρώνοντας αυτό το δικαίωμά τους. Όσο γίνεται περισσότερο.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Ναι και πολύ σύντομα, συμφωνώ απολύτως με όσα είπε ο συνάδελφος Πέτρος Χαραβιτσίδης, να συμπληρώσω ότι η έννοια επιμόρφωσης στα νέα αναλυτικά προγράμματα από μόνο του, για μένα, είναι προβληματικό ως όρος, δηλαδή αν λέμε επιμορφώνομαι στα νέα αναλυτικά είναι σαν να τοποθετούμε τον ρόλο των εκπαιδευτικών στον παλιό ρόλο που ήθελε η παλιά παιδαγωγική και η παλιά αντίληψη για το σχολείο, που έλεγε ο εκπαιδευτικός / η εκπαιδευτικός / οι εκπαιδευτικοί είναι διεκπεραιωτές κάποιων ήδη ειλημμένων αποφάσεων.

Η σύγχρονή μας αντίληψη και αυτό που στηρίζουμε στα πανεπιστήμια και σε όσες επιμορφώσεις οργανώνουμε και συμμετέχουμε, είναι ένας διαφορετικός ρόλος εκπαιδευτικών. Άρα το ζήτημα δεν είναι να επιμορφωθούμε στα νέα αναλυτικά προγράμματα. Το ζήτημα είναι να επεξεργαστούμε από κοινού ποιος μπορεί να είναι ένας ρόλος εκπαιδευτικών που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του πλαισίου κάθε σχολικής τάξης, που προφανώς δεν είναι ίδιος. Δεν είναι ίδιες οι ανάγκες κάθε σχολικής τάξης, τα πλαίσια δεν είναι ίδια, οι διαφορές είναι μεγάλες και τις έχουμε συχνά επεξεργαστεί και συζητήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Ευχαριστούμε. Κάποιο άλλο σχόλιο υπάρχει; Ωραία.

Πάμε τώρα στα τελευταία που έχουν έρθει. Γιατί οι επιμορφώσεις των εκπαιδευτικών να μην γίνεται απ' τους καθηγητές Πανεπιστημίου και γίνονται από εκπαιδευτικούς που έχουν μία Α ή Β επιμόρφωση. Εδώ νομίζω ότι πρέπει να απευθυνθούμε στο ΙΕΠ, να απευθύνεται στο ΙΕΠ το ερώτημα, το οποίο δεν έχει ιδιαίτερη διάθεση για συζήτηση βέβαια. Επίσης όταν το υλικό είναι καλά οργανωμένο και δεν εστιάζεται μόνο στη θεωρία, μπορεί να συμβάλλει στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών έστω και εξ αποστάσεως, αρκεί αυτό το υλικό να είναι και στη διάθεση των επιμορφούμενων οποιαδήποτε χρονική στιγμή. Είναι το σχόλιο - ερώτημα και αν κάποιος ή κάποια θέλει να το σχολιάσει, σας ακούμε.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Ναι, εγώ μπορώ να πω και για τα δύο, δηλαδή εξαρτάται ποιος καθηγητής πανεπιστημίου επιμορφώνει και ποιος εκπαιδευτικός επιμορφώνει. Υπάρχουν εκπαιδευτικοί ακατάλληλοι για επιμόρφωση και εξαιρετικά κατάλληλοι για επιμόρφωση και πανεπιστημιακοί εξαιρετικά-εξαιρετικά, δύο φορές, δεν μπερδεύομαι, ακατάλληλοι για επιμόρφωση και πολύ κατάλληλοι για επιμόρφωση. Δηλαδή θέλω να πω μην γενικεύουμε τα πράγματα. Στη δική μας επιμόρφωση π.χ. της UNICEF είμαστε μία μεικτή ομάδα εκπαιδευτικών, εξαιρετικά επιμορφούμενων και συνεργατών και ανθρώπων από τα πανεπιστήμια που έχουμε όμως ένα αυτί, μία ακρόαση και μία πρακτική πολύ κοντά στα σχολεία.

Άρα δεν είναι το είδος, είναι ο τρόπος και ο τύπος που έχει εκπαιδευτεί και πώς έχει εκπαιδευτεί, έτσι; Κατά τη γνώμη μου η συνεργασία ανάμεσα, όπως την είπα και προηγουμένως είναι το πιο ισχυρό όπλο που μπορεί κανείς να έχει, δηλαδή και ανθρώπους που έχουν ερευνητικές, μεγαλύτερη πώς να πω (;) ενημερότητα κατά κάποιο τρόπο σε ερευνητικά καινούργια στοιχεία και ανθρώπους που είναι του πεδίου, δηλαδή χωρίς ανθρώπους του πεδίου δεν μπορεί να κάνει κανείς επιμόρφωση. Μου

φαίνεται εντελώς αντίθετο γιατί το λέω πολλές φορές η επιμόρφωση δεν είναι αρχική εκπαίδευση εκπαιδευτικών.

Δεν μιλάμε στην επιμόρφωση όπως μιλάμε ούτε στα μεταπτυχιακά, ούτε στους φοιτητές και φοιτήτριές μας. Είναι ένας τελείως άλλος χώρος με δικά του χαρακτηριστικά.

Και ποια ήταν η δεύτερη ερώτηση; Την ξέχασα και τώρα είχα το μυαλό μου...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Ναι. Ότι..., νομίζω ήταν σχόλιο περισσότερο και όχι ερώτηση, ότι όταν το υλικό είναι καλό, οργανωμένο και δεν...

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Ναι, ναι, ναι. Ναι, ναι, σωστά. Ακριβώς αυτό που είπα πριν, το υλικό, ένα πολύ καλό υλικό και ένα υλικό το οποίο συν - έχει παραχθεί μαζί με τους εκπαιδευτικούς, γι' αυτό λέω ότι και στις επιμορφώσεις πρέπει να είναι μεικτές οι ομάδες κατά τη γνώμη μου. Και αυτό το υλικό έχει δοκιμαστεί και μπορεί να μετασχηματιστεί, μπορεί να σχολιαστεί και ούτω καθεξής και να είναι στη διάθεση των εκπαιδευτικών με τρόπο εύληπτο, εύκολο, προσβάσιμο και ούτω καθεξής, προφανώς η εξ αποστάσεως μπορεί να λύσει πολλά προβλήματα.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Να πω κάτι πάνω σ' αυτό. Συμφωνώ σε όλα όσα ακούστηκαν, επιμένω όμως ότι η παραγωγή γνώσης είναι κοινωνική διαδικασία. Είναι διαδικασία, είναι αποτέλεσμα και η γνώση παράγεται μέσα σε κοινότητες. Δεν παράγεται από κάποιον ο οποίος ας πούμε απομονωμένος από τα πάντα παράγει μία γνώση.

Κατά συνέπεια, συμφωνώ ότι χρειάζεται η αλληλοεπίδραση των ανθρώπων της τάξης, των εκπαιδευτικών, των ακαδημαϊκών. Σε κάθε περίπτωση συμφωνώ ότι θα μπορούσε να καλύψει κενά και δυσκολίες η εξ αποστάσεως, δεν θα την έβαζα όμως στην ίδια αξία με την απευθείας. Η δια ζώσης για μένα, γιατί καταρχάς θα έλεγα ότι η μορφή επηρεάζει εδώ και το περιεχόμενο.

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Κυρία Νικολοπούλου, διαφωνώ και διαφωνώ μέσω της εμπειρίας μου και μπορώ και να σας το αποδείξω σε άλλη στιγμή. Θα σας πω ότι η έννοια της κοινότητας...

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Πολύ ευχαρίστως. Ένα λεπτό μόνο, επιτρέψτε μου να ολοκληρώσω τη σκέψη μου και μετά θα διαφωνήσετε.

Για μένα η παραγωγή γνώσης, το ξαναείπα, γίνεται μέσα σε μία κοινότητα. Ναι, συμφωνώ ότι μπορούμε, ας πούμε κάποιος ο οποίος είναι

απομονωμένος σε μια περιοχή, ας πούμε στην Αυστραλία, υπάρχουν παιδιά που κάνουν εκπαίδευση εξ αποστάσεως, κάνουν μία εκπαίδευση. Είναι όμως σίγουρο ότι αυτά τα ίδια παιδιά θα μπορούσαν να μάθουν καλύτερα αν υπήρχε ένας δάσκαλος και ήτανε μία κοινότητα.

Λέω πάντα σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο ότι ο τρόπος που διδάσκουμε κάτι επηρεάζει και το περιεχόμενο. Δηλαδή όταν ένα πράγμα είναι αποστασιοποιημένο από μία ομάδα αυτό δεν μπορεί να μην επηρεάσει και το περιεχόμενο που τους λέμε.

Όταν κάναμε μάθημα στα πανεπιστήμια εξ αποστάσεως, τότε πραγματικά είχαμε διαπιστώσει ότι πολύ περισσότερο επιβλήθηκαν οι από καθ' έδρας μορφές, παρότι κάναμε προσπάθεια να εφαρμόσουμε κάποιες μεθόδους που και οι ομάδες Φρενέ προκρίνουνε για τα πανεπιστήμια, αλλά ήταν πάρα πολύ δύσκολο. Αντιθέτως όταν ξαναβρεθήκαμε μες στις τάξεις έγιναν πολύ πιο συμμετοχικά τα πράγματα. Δεν λειτουργώ στη λογική του άσπρο - μαύρο, να αποκλείσω κάτι, υποστηρίζω όμως ότι η δια ζώσης έχει ένα προβάδισμα.

Σας ακούω.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Νομίζω δεν χρειάζεται να κάνουμε μεγάλη συζήτηση τώρα γιατί βγαίνουμε τελείως έξω, ωστόσο αυτό που θέτετε το αξιακό, ότι καταρχήν θέλω να πω, εντάξει, γνωρίζομαστε αρκετά, είμαστε μικρός τόπος, είμαι ο τελευταίος άνθρωπος που δεν θα υποστήριζε ότι η γνώση παράγεται σε κοινότητες. Δηλαδή μόνο κοινότητες έχω δημιουργήσει στη ζωή μου και μόνο συνεργατικά.

Άρα θέλω να πω ότι δεν μπορώ, δεν υπάρχει περίπτωση να υποστηρίζω ότι κάτι γίνεται εκτός κοινότητας. Συμφωνώ απολύτως. Η κοινότητα όμως που μπορείς να δημιουργήσεις μέσω εξ αποστάσεως σας διαβεβαιώ ότι είναι εξίσου δυνατή πολύ συχνά. Εξαρτάται πώς θα το κάνεις αυτό.

Και υπάρχουνε παραδείγματα για την πανεπιστημιακή εκπαίδευση η οποία είναι σαφώς επέστρεψε πίσω σε πολύ συντηρητικά μοντέλα μέσω της εξ αποστάσεως και εγώ μπορώ να σας καταθέσω παραδείγματα που δημιουργήθηκαν και δημιουργήσαμε πλαίσια εξαιρετικά καινοτομικά μέσω της εξ αποστάσεως. Άρα μπορούν να συμβούν όλα αυτά ταυτόχρονα.

Προφανώς το βιωματικό είναι αυτό που και ξέρουμε καλύτερα και αν θέλετε είναι στην κουλτούρα της ζωής μας τόσα χρόνια. Ωστόσο ο κόσμος προχωράει, τα πράγματα αλλάζουν και η προσωπική μου γνώμη είναι ότι χρειάζεται να είμαστε όλο και περισσότερο ευέλικτοι για να ανταποκρινόμαστε στις ανάγκες των ανθρώπων.

Και ξαναλέω οι άνθρωποι που είναι απομακρυσμένοι, που έχουνε δυσκολίες πρόσβασης, που έχουνε χιλιάδες άλλα προβλήματα, έχουνε εξίσου δικαιώματα, να συμμετέχουν σε ομάδες επιμόρφωσης τέτοιου τύπου. Αυτό προσπαθώ να αποδείξω. Και οπωσδήποτε σε κοινότητες.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: (Παρέμβαση εκτός μικροφώνου) Δεν είναι ζήτημα αλλά ο τρόπος της υλοποίησης και ο βαθμός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Νομίζω ότι αν το συνδυάσει κανείς με το τι έγινε στα σχολεία, περισσότερο έχει σημασία το αν αυτό επιβάλλεται ή αν επιλέγεται ως μέθοδος, έτσι; Μετά από όλα όσα ακούστηκαν.

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Ακριβώς, ακριβώς. Και επίσης αν ανταποκρίνεται σε κάποια ανάγκη και μπορεί να προσαρμοστεί και επίσης αν δίνονται και οι υποδομές στους ανθρώπους για να μπορέσουν να ανταποκριθούν σ' αυτό. Τα σχολεία βρέθηκαν, όπως και τα πανεπιστήμια, δηλαδή σε μία κατάσταση τραγική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Η κα Καρακατσάνη κάτι ήθελε να πει.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Όχι και απλώς να συμπληρώσω ότι αν θεωρήσουμε ότι στην επιμορφωτική διαδικασία εντάσσονται και τα μαθητικά / μαθησιακά, έτσι (;), ίσως δεν το σχολιάσαμε επαρκώς, αλλά θέλω να πω τα οποία βάσει των νέων νόμων γίνονται σχεδόν εξ ολοκλήρου εξ αποστάσεως. Με πολλά προβλήματα, κατά τη δική μου ταπεινή άποψη. Ενδεχομένως χρειάζεται να επιμορφωθούν και οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, που είναι ένα καινούργιο πεδίο που ανοίγει, την παιδαγωγική δράση και την παιδαγωγική πρακτική όσον αφορά τα νέα εργαλεία, ενδεχομένως Αλεξάνδρα, να έχεις δίκιο, νομίζω ότι χωλαίνει πολύ ο χώρος των πανεπιστημιακών.

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Καταρχήν η πανεπιστημιακή εκπαίδευση, των πανεπιστημιακών δηλαδή, ο τρόπος που οι πανεπιστημιακοί διδάσκουμε είμαστε πολύ πίσω. Συγγνώμη, ζητώ συγγνώμη από το σινάφι αλλά θεωρώ ότι είμαστε πίσω. Πραγματικά, το υποστηρίζω δημόσια και πάρα πολλές φορές. Δεν έχουμε ούτε ερευνήσει, ούτε αλλάξει, ούτε επιμορφωθεί, ούτε τίποτα.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Η παιδαγωγική γενικά των πανεπιστημιακών είναι κάτι που...

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Μα αυτό ζητώ και ως κομμάτι της πιστοποίησης πλέον που θα αποτελεί ένα στοιχείο.

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Ναι, φυσικά και ένας κλάδος καινούργιος κτλ. Αλλά η ουσία μας έχει ξεφύγει τελείως και νομίζω δυστυχώς, θα κάνω έτσι κριτική του κλάδου, είναι ότι

βολεύει αρκετά για μία έτσι διαβολική αποσιώπηση των προσώπων και γενικά ένα, πώς το λέμε (:), της καθ' έδρας, εκ νέου μοντέλο εκπαίδευσης και διδασκαλίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Λοιπόν, τώρα το ερώτημα που απευθύνεται ιδιαίτερα προς τον Πέτρο τον Χαραβιτσιδη, δεν ξέρω, τα χρόνια του Διδασκαλείου μετρούν κανονικά ως χρόνια εκπαιδευτικής προϋπηρεσίας και συντάξιμα; Δεν ξέρω αν έχεις μια σχετική ειδίκευση αλλά μετρούν όντως ως χρόνια πραγματικής προϋπηρεσίας.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Ξέρω ότι μετρούν και να πω ότι δεν έχω προλάβει το Διδασκαλείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Μάλιστα. Εμείς που το προλάβαμε ξέρουμε ότι μετρούν, οπότε δεν έχουμε ζήτημα.

Τώρα υπάρχει ένα ερώτημα πριν κλείσουμε, το οποίο έχει να κάνει ποια είναι η άποψή σας όσον αφορά την αξιολόγηση του σχολείου, εκπαιδευτικών, διευθυντών αλλά και αυτοαξιολόγηση και η άποψη της ερωτούσας ότι πιστεύω ότι πρέπει να γίνεται κάθε χρόνο για να είμαστε πιο ικανοί επαγγελματίες. Δεν ήθελα να το αποσιωπήσω γιατί είναι ένα ερώτημα το οποίο διατυπώθηκε αλλά εδώ να πω ότι υπάρχουν συγκεκριμένες θέσεις του κλάδου για το συγκεκριμένο ζήτημα αυτό και συγκεκριμένη άποψη σχετικά με την ισχύουσα προσπάθεια της αξιολόγησης έτσι όπως αυτή εκφέρεται και μέσω των νόμων 4692 και 4823.

Δεν ξέρω αν οι εισηγητές ή οι εισηγήτριες θέλουν να πουν κάτι άλλο. Ευχαρίστως να το ακούσουμε.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Εγώ προσωπικά δεν έχω να πω κάτι, απλώς να πω σίγουρα δεν πρέπει η επιμόρφωση να συνδέεται με την αξιολόγηση, αν ερωτηθώ και νομίζω ότι δεν προέκυψε κάτι από τα πορίσματα στη δική μας μελέτη και έρευνα. Δεν ξέρω, Παυλίνα, αν εσύ θέλεις.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Όχι, τα ίδια ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Λοιπόν, νομίζω αν δεν κάνω κάποιο λάθος να μου επιτρέψετε να το ξαναδώ, ναι, έχουν καλυφθεί όλα τα ερωτήματα τα οποία υποβλήθηκαν, εγώ νομίζω ότι ιδιαίτερα και το τέλος της συζήτησης, αυτή η ζωντανή εναλλαγή απόψεων δείχνει ότι πραγματικά άξιζε τον κόπο και απ' αυτή την άποψη, πραγματικά το είχατε πει άλλωστε και εισαγωγικά, να κάναμε την προεργασία ότι πιστεύετε ότι θα μπορέσει να γίνει ένας διάλογος που θα δώσει χρήσιμα στοιχεία, νομίζω ότι ήταν μια απ' τις πιο ζωντανές συζητήσεις που έχουν γίνει στο πλαίσιο των

δράσεων της ΔΟΕ και σας ευχαριστούμε γι' αυτό, όπως ευχαριστούμε, θα μου επιτρέψετε, όλους αυτούς οι οποίοι δεν φαίνονται σε όλη αυτή τη διαδικασία, γιατί ξέρετε μέσα σ' αυτή τη διαδικασία τόσο των ενιαίων κειμένων, αλλά όσο και των ερωτηματολογίων, υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι σίγουρα δεν είναι το Δ.Σ. της ΔΟΕ, δεν διεκδικούμε κάτι τέτοιο, για να το αποτινάξουμε από πάνω μας, με την έννοια ότι ανήκει η τιμή σ' αυτούς που πραγματικά έχουν αφιερώσει εξαιρετικό χρόνο εθελοντικά και με αγάπη για το επάγγελμα του εκπαιδευτικού και για τη δημόσια εκπαίδευση και για το πού αυτή πηγαίνει, και κάποια στιγμή νομίζω αν συμφωνήσουν και εκείνοι γιατί στην τελευταία Γενική Συνέλευση δεν το δέχθηκαν, πάλι προς τιμήν τους αλλά νομίζω ότι τους αξίζει να αναφερθούν τα ονόματά τους δημοσίως, γιατί πραγματικά έχουν κάνει μια εξαιρετική δουλειά που είναι στο όνομα ολόκληρου του κλάδου, κάτι πολύ σημαντικό, το αναγνωρίσατε άλλωστε και εσείς στις τοποθετήσεις σας και νομίζω και αυτό σημαίνει κάτι.

Να σας ευχαριστήσουμε και σας που και πάλι ήσασταν μαζί μας και μέσα από την κατάθεση των απόψεών σας και μέσα από την..., μάλιστα όσα σχολιάσατε σε ένα φοβερό υλικό, φοβερού όγκου υλικό, το οποίο όπως πολύ σωστά είπατε είναι ένα μέρος του μόνο μπορούσε να καλυφθεί μέσα από τη σημερινή διαδικασία και σίγουρα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης που έχουμε την ευθύνη τη βαριά να το κάνουμε στη συνέχεια, σε συνεργασία μαζί σας, νομίζω ότι είναι κάτι πολύ σημαντικό και πρέπει να γίνει. Σας ευχαριστούμε για την πραγματική σημαντική παρουσία σας εδώ απόψε.

Να ευχαριστήσω και όλους αυτούς που είναι μέχρι αυτή τη στιγμή μαζί μας και παρακολούθησαν για μια ακόμη φορά στηρίζοντας τις δράσεις αυτές της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας, τα μέλη του Δ.Σ., να ευχηθούμε και Χρόνια Πολλά στην Ειρήνη την Ασβεστά που γιορτάζει σήμερα αλλά και σε όσους εορτάζοντες έχουμε σήμερα να παρακολουθούν αλλά και να μην παρακολουθούν την εκδήλωση, σας ευχαριστούμε όλους για την παρουσία σας και επιφυλασσόμαστε για ένα επόμενο στάδιο συνάντησης εξίσου δημιουργικό και ζωντανό.

A. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Εμείς ευχαριστούμε όλους και όλες και κυρίως όσους και όσες μας άκουσαν και τους αφανείς ήρωες που πολύ σωστά λέτε προετοιμάσαν όλη αυτή τη δουλειά και για την πολύ τιμητική πρόσκληση για μας. Νομίζω ότι και για τον Πέτρο και για μένα ήταν μεγάλη μας χαρά να είμαστε μαζί σας απόψε.

Π. ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ: Και εμείς το ίδιο.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Και εμείς ευχαριστούμε και ευχαριστούμε, Πρόεδρε, που συνεχίσατε τη μεγάλη παράδοση της Ομοσπονδίας να συνδέει την παιδαγωγική επιστήμη με τον συνδικαλισμό και να αποδεικνύεται ότι πάντα ο συνδικαλισμός των δασκάλων είναι μάχιμος και στο επίπεδο της επιστήμης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Και να πω για να μην ευλογάμε τα γένια μας, επειδή έτυχε να χρειαστεί να το χρησιμοποιήσω σε μια τελευταία μου ομιλία, ότι οι παιδαγωγικές σπουδές είναι από την ιστορία του κλάδου συνδεδεμένες με τους αγώνες του κλάδου, γιατί και τα τετραετή τμήματα και η ανωτατοποίηση των παιδαγωγικών σπουδών ήταν ο αγώνας που έγινε από πολύ παλιότερους δασκάλους από μας, από τα πρώτα ακόμα χρόνια ύπαρξης της ΔΟΕ. Από το 1922, δηλαδή. Και νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό και δίνει την ιστορική συνέχεια όπως είπε πολύ σωστά η Παυλίνα.

Π. ΧΑΡΑΒΙΤΣΙΔΗΣ: Βεβαίως. Ευχαριστούμε πολύ, καλό βράδυ.

Δ. ΚΑΡΑΚΑΤΣΑΝΗ: Να 'στε καλά, καλό βράδυ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Καλό βράδυ σε όλους.

Α. ΑΝΔΡΟΥΣΟΥ: Καλό βράδυ, καλή ξεκούραση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΟΕ (Θ. ΚΙΚΙΝΗΣ): Να είστε καλά, καλό βράδυ.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ